rio appellatio interponi potest, quod si nihil obiiciatur terminus ad solutionem præfitiuitur, quo elapso executioni locus est, hodiè tamen ex c.49.in pragmaticis editis Matriti, anno 1563.simul atque calculatio fuerit sententia judicis comptobata, executioni mandatur, neque locus appellationi relinquitur præfitita tamen soluenti satisfatione de re, cum fructibus restituenda, pro qua parte fuerit in calculatione granata, gutierrez. vbi sup.n.3. Escobar.num.9. est autem necessaria huiusmodi iudicis confirmatio ne rationes subiectæ maneant retractationi propter errorem, lege vnic. Cod. de errore calculi, l.30. titul.11. part.5. & quidem vsque ad longum tempus, leg. calculi, D. de administr. rer.

17 Superest pro coronide, vt videamus, an regiũ præceptum, id est literæ à Principe emissæ paratã executionem habeãt, & habere probat, l.1. de constitutionibus Principum, l.30. & 52. tit.18. part.3. Dũ tamen, qui diniustum non contineãt, aut cuius obseruatio vergat in dispendium publicæ vtilitatis, tunc enim secunda iussio expectãda erit, cum præsumptio sit, primam fuisse à Principe extortam per obæpionem, l. rescripta. 6. de precibus Imperatori offerendis leg. fin. C. si contra ius vel vtilitatem publicam. Idéque erit si in tertij præiudicium, rescriptum emanauerit, neque enim obseruãdum est, cum non sit vero simile Principem, cum alterius detrimẽto voluisse alicui indulgere, l.2. §. siquis à principe, & §. merito. D. ne quid in loco publico itinere, l. fin. C. de inoffic. testam. §. fin. inst. quib. mod. testamenta infirmentur, Quod procedit, etiam si sit adiecta clausula *de plenitudine potestatis*, tenet Innoc. in cap. bonæ de electio. & facit doctrina, gl. verb. nascatur, in cap. 1. de constit. libro 6. vbi ait, quod si Princeps aliquid contra ius præcipiat, præsumitur circumuentus, & non debet rescriptum ad executionem produci, vt in c. si quãdo, de rescriptis. Qua de re, cum apud nos extet integer tit. 14. *de las prouisiones, y cedulas que se dan contra derecho y en per juzio de partes*, libro 4. nouæ Recopil. vbi quando casibus, Regiis præceptis & quibus obtemperandum sit, & quando ab eis possit supplicari, luculenter disponitur, pluribus hic immorandũ non est, videndus tamen omnino præter Alp. de Azeuedo, eiusd. titul. commentariis, qui tem serio tractat. Cast. Bouad. lib.2. polit. c.10. ex nu.59. & quæ prosequitur late Parlad. cum numerosa Doctorũ allegatione, in dict. cap. fin. 1. part. §. cum seq. vbi disputat, an tributorum exactiones paratam habeant executionem, quẽ vide, & hæc dixisse sufficiat de instrumẽtis, quæ paratam habent executionem. *Quibus adde, quæ de executione mandatorum Apostolicorum, & quod similiter eam paratam habeant omnes probãt, in c. si quãdo per text. ibi de rescriptis, & in l.51. t.18. p.3. Moëdanus, decis.35. Marquesanus de cõmissionibus 2. part. cap.39. Gigas de pensionibus q.85. num.2. & & plures alios nouissimè refert Salgado, de Regia protectione, 3. part. cap.3. num.6. post Hieron. Gõzalez, in reg.8. Chancel. gl.9. in annotationibus, n.220.

Sextum Præceptum.

Vea se luego el pedimiento de la execucion: ò mandamiento della, si se proueyò como conuino.

De petitione executionis, & executorio mandato. §. 6.

SVMMARIA.

1 *Petitio executionis quibus verbis formanda sit considerari oportet.*
2 *Petitio in iudicio ordinario quomodo formanda, remissiuè.*
3 *Petitio in iudicio executiuo, si à patrono ineptè fiat, quomodo patri consulendum.*
4 *Executiua, & ordinaria via contraria, sed diuersæ.*
5 *Executio sententiæ, an per actionem, an per iudicis officium petendum: remissiuè,*
6 *Executionem, qui aduersus plures petit, quid protestari debet, ne plus petentium pœna multetur, & numer. sequent.*
7 *Dies, quando solutioni non opponitur, quando executio peti possit?*
8 *Mandatum executorium quomodo concipiendum, & cui tradendum, & num. seq.*
9 *Mandatum executorium pro quantitate siue genere alias, alias pro perita specie decernendum.*
10 *Mandatum executorium, vt decernatur, reus citari non debet: nisi vel dies instrumento non sit appositus, vel hæres pro defuncti debito exequatur.*
11 *Appellari à mandato de exquendo non potest: à negatiuo de non exequendo potest, & quare?*

1 His igitur iam, iuxta formam, & stylum, qui in causis executiuis instituendis obseruatur, generaliter cognitis, & de personis, & instrumẽtis cõsideratis, processum ipsum iam auspicantes: ne, qui lites has aggrediũtur, errent in primis meminisse iuuabit ne in executione petenda vtantur verbis ad ordinariam viam spectantibus quoniã cum ex libelli conclusione, an ordinariam, an verò executiuam ingrediantur facilè constet ea, quam quis intendit, sibi parebit, argum. l. si mulier. 21. §. fin. in fi. D. de eo quod mer. caus. coniuncta Angeli doctrina, in §. omnium, num.8. inst. de act. Decij consil. 493. numer. 28. † Quæ autem viam ordinariam, quæ viam executiuam spectent, enarrãt Bart. in l.1. Cod. de execut. rei iud. Panorm. in cap. olim n.23. de litis contestatione. Inn. & Doct. in c. super literis, de rescriptis, Iaso, in d. §. omniũ, numer. 128. Alex. consil. 121. Dec. cõsil. 62. col. 2. erudite Rod. Suarez, in d. l. post rem iudicatã, §. fin. Quod mendum † si forsan inciderit, animaduertat Patronus expensis parti aduersæ in via ordinaria factis refusis à via ordinaria resilire posse, & executiuã iterum intendere, vt ex aliis docuit Rebuff. tract. de literis obligatoriis, art.6. glos. 3. n.7. sunt enim † via ordinaria, executiua non contrariæ, sed diuersæ, ergo electione non tolluntur, leg. quod in hærede, 9. §. eligere, D. de tribut. actio. quod praxis sæpiùs admisit. Quare etsi controuersum sit † pro executione sententiæ, quolibetque alio contractu, & instrumẽto, quod paratam executionem habeant, iuxta suprà tradita, an actio, & quæ, an verò iudicis officium competat, quod nuper examinat Parlado. libro 2. rer. quot. c. fin. 5. part. ex §. 1. n. 1. Post interpretes alios, in d. l. à Diuo Pio. §. sententiam Romæ, cautius tamẽ faciet, qui per viam actus (vt nostri ajunt) quacunque executionẽ postulauerit, vt admonet Bart. in leg. intra, infrà hoc tit. Alex. in l. si cum dotum. §. eo autem tempore, col. 2. D. sol. matr. Rebuff. vbi sup. n.5. cuius praxis meminit Paz, in praxi 1. tom. 4. par. c. 2. n. 1. & n. 18. & formam Hispano sermone tradit ibi cap. 7. ex nu. 1.

Animaduertet præterea petitor, quod si aduersus 6
plures reos insolidum instrumento obligatos executionẽ intendat, protestari in primis debet se vna solutione contentum, iuxta Bart. doctrinam, in l. 3. §. 1. num. 4. D. de duob. reis, ne aliàs, tanquam plus debito petens in expensis forsan damnetur, quæ est plus petentis pœna, item & aliæ comprehensę, in §. plus autem, inst. de act. & in §. hodiè, inst. de exceptionibus, cap. 1. de plus petit. exornat Iaso, in l. pecuniam, num. 10. D. si cert. pet. siue plus re, siue plus tempore petat, quod si nullum † cautioni adiectum sit, quamvis sta- 7
tim debeatur Leum qui Kalẽdis, 41. l. continus, 157. §. illud. D. de verb. obl. cum vulgatis, iure verò Regio decẽ dies indulgentur à lege, leg. 2. tit. 1. part. 5. lib. 6.

tit. 17. lib. 4. Recop. qua de re etiã videbis text. in l. 8. & 9. tit. 2. dict. libr. 4. Recop. quæ plus petentium pœnas addunt, quorum, vt esset malitia eodem iure itẽ quotidiano stylo cautũ, admissũ que est, vt in petenda executione iuret creditor summam, siue quantitatẽ, quam petit, sibi deberi, leg. 9. d. tit. 21. libro 4. Recop. quanquam si illud omissum sit, non tamen ideo executio nulla sit, Roder. Suarez, in dict. leg. post rem iudicatam, §. fin. in cuius additionibus (alios referens) plura cumulauit, quæ ad petitionẽ executionis valdè pertinent Iacob. Valdes post Parladorium, & Gundisaluum de Paz, in locis supra relatis.

8 Executione ergo petita, maturèque à judice cunctis rimatis mandatum executorium decernitur, quo illam fieri juxta iuris formã jubet: de quo in scriptis cõstare omnino debet: alioquin enim non potest apparitor illã facere, neque in personam, neque in debitoris bona, vt placuit Bart. in leg. palatino. Cod. de collat. fund. fisc. libro 11. Philippo Franco, in cap. cũ parati. col. 7. de appell. Roberto Marãta in praxi 6. part. tit. de citat. num. 78. quod mandatum creditori ipsi non apparitori tradendum est alioquin executio nulla est, sic enim nouissimè Regia lege sãcitur, l. 17. tit. 21. libr. 4. nouæ Recopil. vt executorum fraudibus obuiam eatur, quamvis de voluntate creditoris illis sæpé tradãtur, quæ semper præsumitur, si de contraria non cõstet: ex regul. leg. 2. D. solut. matrim. cessat enim legis ratio hoc casu.

9 Illud etiam memineris, executorium hoc mandatum nõ eodem semper modo, sed pro vt negotij postulauerit cõditio, aliter atque aliter decerni solere, oportetque, quo enim casu pro quãtitate, siue genere, aut specie iã perempta, in cuius locũ æstimatio præstãda est, petitur, decernitur à iudice executio debitoris bonis captis, in publica subhastatione distrahẽdis, juxta formam huius leg. à Diuo Pio, §. in venditione, de quo multa sequenti paragrapho dicemus. Sin autem res est in specie præstanda, eaque extet nõ longius res abibit, sed fiet præceptũ reo, vt intra certum tempus, puta triduũ rem restituat, eoque non restituente, aut mittetur actor in illius rei possessionem; aut cogitur reus, etiã si opus fuerit manu militari rẽ restituere, l. qui restituere, 68. in ptin. D. de rei vindic. §. 2. inst. de offic. jud. l. 3. tit. 27. part. 3. l. 6. tit. 17. lib. 4. nouæ Recop. est enim, & hoc casu necessaria citatio per hoc iudicis præceptum, vt post glossã, in l. properãdum, §. fin autem reus, verbo, *audiatur*, notant illi Bart. & Bald. quamvis idem Bart. & alij in d. §. in vẽd. contrarium probent, sequãturque Dueñas, reg. 94. Ioseph. Ludou. decis. 6. quod idem & aliis similibus in casibus, cum factum aliquod præstãdum est obseruabitur.

10 Planè in eodem executorio mãdati decernendo, reum citari nõ debere sanxit l. 19. tit 21. libro 4. Recop. quoniam cum in pignoribus capiẽdis, peragẽdisque subhastationibus, citatio vlla necessaria nõ sit, vt suis locis infrà audiemus, sed ad vltimam tantũ addictionis sẽtẽtiam (vt late examinabis ad §. 11. infrà) notãtque Albericus, in l. creditor. C. de distr. pig. Afflictis, decis. 358. numer. 3. Marãta, in praxi, tit. de executione, nume. 19. quamvis decreto iam facto necessaria citatio sit (vt intersit quippe eiusdem publicæ subhastationis præconiis, eaque vt aiũt dari videat, forsan enim statim fidem bonam agnosces soluet) ante tamen quam decernatur, vt initium executorium iudicium capiat nulla est citatione opus, vt dicta lege 19. ibi: *Sin citar à la parte executada para ello*, vt ex communi etiam praxi ex Auẽdaño, Didaco Perez, Padilla, aliis, testatur Alph. Azeuedo, in dicta lege 19. & ex n.28. vtilitet id limitans, quo casu in instrumento, cuius virtute executio petitur, dies solutionis non contineretur, citandus enim eo casu esset debitor, interpellandusve, vt intra certum tem-

pus soluat, decem videlicet dies, (vt diximus n.2.) quo elapso, absque citatione executio decernetur, vt in terminis docuit Ioan. Gutierrez, de jurã. confirm. 1. part. c.56. num.2. Azeuedo, vbi supr. num.29. omnino in proposito videẽdus. Quæ eadem, l.19. in dict. versic. *siu citar à la parte*, an limitãda sit, quo casu aduersus debitorem hæredem sit executio, vel etiã aduersus ipsummet debitorem ex actione forsan alteri cessa, vide Parlad. d. c. fi. 5. p. §. 2. n. 14.

Denique memineris eadem ratione effici ab hoc 11
executorio mãdato appellare non licere juxta veriorem, & magis receptam sententiam, quam resoluit Rolãdus, 2. Decius, in cap. nouit, column. 2. de appellation. & alij consil. 43. volumine primo, Alexandr. consil. 95. volumi quorũ meminit Parlad. d. §. 2. n. 12. est enim hoc mandatum interlocutoria sentẽtia quæ per diffinitinam additionis bonorum (*vulgo de remate* appellant) potest reuocari, & vt aiũt reparari. Rod. Suarez, & alij relati à nidaco Perez, in l. fin. tit. 8. glossa fin. lib. 3. ord. col. 648. Rebuff. tractat. de sent. executione, glos. 12. nu. 18. cum tamẽ à pronunciatione negatiua de non exequendo appellare liceat, quia diffinitiua est, & aliã post se non expectat notata à Felino, in rubr. de re iudicata. *Sed cum ex leg. Regia. 12
64. Tauri ius exequendi per decenniũ præscribatur, & per triennium in casu, l. 32. tit. 16. libro 2. Recopil. nisi iã super eo iure fuerit contestatio facta ex dictis legibus. Quando contestationem in viis executiuis factum dicemus, varie resoluunt interpretes. Alij solam instrumentorum productionem sufficere existimant, alij missionem per Nuneium factam, iuncta mandati executiui notificatione desiderant, nõnulli hæc non sufficere, sed necessariam esse oppositionẽ aduersarij volunt, vide Azeued. in l. 6. tit. 15. lib. 4. Recop. Ioann. Garciam de expensis, cap. 9. num. 82. Gaspar. Rodriguez, de annuis reddit. lib. 2. qu. 9. num. 70. Parlad. lib. 1. rerum quotidian. cap. 1. §. 13. in fine.

Septimum Præceptum.

Vea se, si en el hazer la execucion guardò el executor el orden de derechos: la trauò, ò hizo primero en bienes muebles: à falta de muebles, en bienes rayzes, à falta de todos, en deudas, derechos, y acciones del executado.

Quis ordo in executionibus seruatur. §. 7.

SVMMARIA.

1 *Condamnatus, vt sententia pareat, quomodo compellendus & multis septimum hoc præceptum exornatum.*
2 *Sententia iudicis conditionem non admittit, & numero duodecimo.*
3 *Nomina debitorum prius quam immobilia pro debito extenuando capienda, & num.16.*
4 *Melior res in solutum creditori addicenda, & nu.8.*
5 *Executio à rebus mobilibus initium capit.*
6 *Executionis ordo huius 7. præcepti, & § in venditione, l. à Diuo Pio 14. D. de re iudicata, an creditoris, an debitoris fauore indultus?*
7 *Bona pretiosiora si in primis distrahantur appellari ab executore potest.*
9. *Executionis ordo si sit prætermissus, an executio valida, an nulla sit? & numeris seq.*
10 *Forma omissio actus nullitatem inducit, remissiuè.*
11 *Executionis ordo si turbetur appellari potest.*
12 *L.1. §. biduum. D. quando appell. sit.*
13 *Executionis sententia iuxta hoc præceptum non est conditionalis.*
14 *L. magis puto. 5. §. non possim versicul, quare, D. de reb eor.*

15 *Executionis ordo de quo in §. in venditione, etiam in minoris bonis seruandus: secus in venditione voluntaria num. 20.*

16 *Minor regulariter iure maioris fungitur.*

17 *Auth. hoc nisi debitor. C. de solut. loquitur de datione insolutum & de ea, num. seq.*

18 *Solui aliud pro alio inuito creditore regulariter non potest, remissiue.*

19 *Nomina debitorum exequi posse, quomodo accipiendum. & num. seq.*

20 *Nomina debitoris pignori dari possunt.*

21 *Nomen debitoris, vt exequi possit debet esse confessum, alias nouo alio iudicio opus est.*

22 *Nomen debitoris exequi potest, etiam si sit negatum, si malitiæ in promptu adsit probatio.*

23 *Deposita etiam pecuniæ in iudicati causam capi possunt.*

1 QVoniam, ni condemnati sententiis pareant, captis, distractisque pignoribus satisfacere cogũtur, teste Cicer. philip. 2. Vlpiano, in leg. siquis à liberis, 5. §. siquis ex his, in princ. D. de lib. agnos. vbi sup. num. 1. adnotauit Lata quomodo judices suas exequi sententias debeant, docet superius præceptum quod sũptum est ex Vlpiano, in hac leg. à Diuo Pio. §. in venditione, vbi docet, quod si condemnatus iudici non pareat, capi, & distrahi eius bona debent primo mobilia, deinde immobilia, quæ si vel non sint, vel non sufficiant ad iura, & nomina debitorum peruenietur, quod etiam probat text. in leg. ciuitates, 8. D. quod cuiusque vniu. nom. in l. 1. C. de præt. pign. l. 3. tit. 27. par. 3. l. 16. tit. 21. libr. 4. Recop. cõducit text. in l. 17. tit. 29. part. 2. iũcta glos. 3. idem, & in l. 2. tit 8. p. 3. vbi Gregor. glos. 9. explicant, exornãt præter ord. in dictis locis Bart. in princ. dict. leg. à Diuo Pio, nu. 6. ad finem, & in l. alio hæred. num. 13. & num. 17. D. de alim. leg. Rod. Suarez, in leg. post rem iudicatam ad legem Regni. 2. part. q. 2. in princ. Ioann. Gutierrez, consil. 19. num. 8. & 9. & lib. 1. practicar. quæst. c. 131. ex num. 1. Paz in praxi, 1. tomo 4. part. c. 2. per totum maximè ex num. 32. Azeuedo, in dict. l. 19. ex num. 4. Parlad. lib. rer. quot. cap. fin. 5. part. §. 3. num. 1.

Verum quoniam Vlpiani doctrina maiori ex parte & nunc quoque in vsu forensi est quo vtilior nostra hæc disputatio reddatur, quæ difficilem eam reddũt, & accurs. Bartolusque inibi adducunt, ecce.

Primo enim sic argumentor. Iudicis sententia in eo præcepto conditionalis est, vt ex cõtextu constat, capi nunquã in primis judex jubet mobilia, & semouentia, siue animalia bona: quod si hæc non sufficiãt, immobilia, si nec illa, debitorum nomina. At iudicis sententia sub conditione ferri non potest, l. 1. §. biduum, D. quando appell. sit, l. 14. tit. 22. part. 3. ergo incongrue Vlpian. exemplum proponit.

3 Secundo sic argumentor, si pro extenuando ære alieno minoris eius bona distrahenda sint, prius ad debitorum nomina, quam ad immobilia bona peruenitur, leg. magis puto. 5. §. non passim, versic. *quærere*, D. de reb. eor. cui consonat, l. 10. tit. 18. part. 3. l. 4. tit. 5. par. 5. l. 8. tit. 16. p. 6. ergo & hic ordo in nostro casu obseruari debuit, cum ex eo quod in alienatione rerum minoris fiat, alius non deberet obseruari, ne repugnet reg. dict. leg. ciuitates, 8.

4 Tertio idem præceptum impugnat text. in auth. de fideiussoribus, & mãdatoribus, § quod autem collat. 1. auth. hoc nisi debito. C. de solutio. quibus cõsonat l. 3. tit. 14. part. 5. enim cauetur, si solutio facienda creditori sit ordine huius text. & præcepti, nõ seruato, meliorem rem ei in solutum tradendam.

Quibus tamen non obstãtibus, ordinem ab Vlpiano propositum, nostroque præcepto insinuatum obseruandum jutis ratio suadet, sic enim facilius res ex-
5 pedietur, negotiũque finem accipiet † si prius in pecunia, aut qualibet alia mobili, siue animali re, mox immobili, postremo in iuribus, & actio. executio fiat, quo obseruato ordine creditori melius fiet satis; eius namque † fauore hunc ordinem, & exequendi formã 6
inductam fuisse, sunt qui existiment. Cumam. num. 1. Alex. num. 3. Iaso, num. 14. in dicto §. in venditione, Socinus, consil. 158. num. 14. Felinus, in cap. quoad consultationem, num. 11. de re iudicata: quod & probare videtur, text. in §. sed si emp. inf. dict. l. à Diuo Pio, quamvis contrariũ insinuat Accurs. hic verbo, *animalia*, ibi, *quæ minus debiteri nocerent*, quem admisit Abbas, in dicto cap. quoad consultationẽ. Antonius Fano, de pignoribus, 1. part. membr. 5. n. 106. Maranta, in practica, vlt. part. num. 12. ergo initium faciendum est, ab his rebus parum adẽptio minus, est, grauis, ac damnosa reo argum. l. 1. §. diminutio, D. de ventre in possessionem mittendo, vbi cũ prægnantem vxorem ex mariti bonis alendam docuerit idẽ noster Vlpian. idque pro vtriusque dignitate faciendum: addit, diminutionem ad nos sumptus fieri debere, primum ex pecuniã numerata, si ea non fuerit ex aliis rebus, quæ patrimonia onerare magis impendio, quam augere fructibus consueuerunt, à qua opinione non dissentit Iustinian, in lege fin. §. fin autem æs alienũ, C. de bonis, quæ liberis, & indici potest regula, leg. lex, quæ tutores, 22. C. de administr. tut. 4. tit. p. 5. l. 18. tit. 19. p. 9. verum ego priorem opinionem veriorem credo, nam in executione sententiæ illud præcipuè spectandũ est, vt promptius, atque expeditius fiat, imputaturque reo, qui non ipse bona distrahit, & satisfacit creditori, cum liberum ei fuerit distrahere, quorũ omissio ipsi futura est minus dãnosa, cuius rei argumento est text. in dict. authẽt. hoc nisi debitor, C. de solutionibus, de qua postea agemus, quamvis fatear ciuili modo hæc accipienda, esset enim inciuile ea capere quorum adeptio parum profutura est creditori, nocitura multũ debitori, argum. leg. si cui, 9. D. de seruitutibus, leg. si via 26. D. de seruit. rust. prædiorum, aliàs † posset ab 7
executore, quasi excedat modum appellare, l. ab executione, 5. C. quorũ appell. non recipiantur, vt rectè 8
hic Duarenus prælectione, 18. admonuit, quã tamen nostræ legis formã in Gallia non obseruari, sed electionẽ creditori relinqui testantur Guido Papæ, decis. 281. & in eius additionibus Petrus Matthæus, Frãcisci Regis edictum hac de re factum, anno 1539. referens, cuius etiam meminit Duaren. vbi supr. quod & in casu, §. si pignora, in dict. leg. à Diuo Pio obseruandum quoties videlicet pignora capta, quia emptorem non inueniũt, addicenda sunt creditori, vt eligere is ex debitoris bonis, quæ malit, velit, resoluit Gregor. in l. 3. tit. 23. p. 3. sequitur Azeuedo, in d. l. 19. numero 36.

Sest an si hic ordo fuerit omissus executio vitietur 9
juxta nostrũ text. proximamque resolutionem, quærunt interpretes; sũtque plures, qui putẽt ex verbis huius text. dict. §. in venditione, ibi: *Exequuntur itaque rem indicatam præsides isto modo*, & dict. l. 19. tit. 21. libro 4. nouæ Recop. *y por esta forma se haga la execucion*, adeò eius obseruationem necessariam, vt si ea prætermissa fiat, executio nulla sit, ex reg. leg. cũ hi, 8 † §. si Prætor. D. de transact. leg. non dubium, 5. C. de 10
legibus, cum enim constet in hoc nostro text. præcipueque, in dict. l. 19. formã, qua executiones fieri debent, inductam fuisse aduersus eam factam nullius esse momenti ex multis, quæ juxta formæ omissionẽ in non dissimilibus casibus resoluunt nostri, in l. 1. D. de liberis, & posth. Decius, Felinus, & alij, in capit. cum dilecta, de rescriptis, Tellus Fernandez, in l. 3. Taur. 2. p. num. 16. Molina, lib. 1. c. 7. ex nu. 3. & cap. 9. ex num. 17. & lib. 2. c. 6. ex n. 37. Auẽdañus, responso 14. ad fin. Octauian. decis. Pedemontana, 164. ex n. 11. ex quibus eam sententiam post Imolam defendunt

Alex.

Alex. num. 13. Iaso, num. 19. hic, Felin. in d. c. cum dilecta, ad fin. decis. Pedemontana, 34. num. 6. Afflictis, decis. 258. nu. 1. & 2. Maranta, de ordine iudic. tit. de executione sententiæ, nu. 9. Anendanus, in cap. Præt. cap. 17. num. 3. versic. ego vero, Molina, libr. 4. c. 7. num. 24. Parladorius, dict. cap. fin. 5. par. §. 3. num. 4. Contrariam tamen opinionem insinuat hic Bartol. num. 8. & 9. sequitur Abb. in capit. quoad consultationem, num. 27. de re iudicata, est commune placitum ex multis relatis à Iasone, dicto numero 19. Azeuedo, in dicta lege 19. numero 46. admissum à Gregor. in dicta lege 3. glossa 1. tit. 27. part. 3. Ioann. Gutierrez, ijct. lib. 1. practicarum. qu. 131. nu. 3. ergo si horum iusum prætermisso ordine executio fiat, priusque iubeat iudex
11 immobilia, quam mobilia bona capi, quamvis † possit reus ab ea interlocutione appellare, ex reg. dict. l. ab executione, 5. C. quorum appell. non recipiantur, capit. nouit. 43. de appellationibus, & iis quæ resoluit Rebuff. tit. de sentent. execut. art. 7. glos. 12. num. 4. sub 1. tom. si tamen tacuerit executio effectum sortietur conualescit, sæpè namque actus si is cuius interest tacuerit, nec repugnauerit, vt in leg. filio præterito, 17. D. de lib & posth. passim. omnes adnotarunt, & Boërius, decis. 96. vt sic iam constet verba, dict. §. in venditione & dict. l. 19. de forma, siue ordine substantiali, cuius omissio actum vitiat, non esse intelligenda.

12 Nec nobis obstant quæ suprà num. 2. aduersus nostri præcepti contexturam, & seriem adduximus. Non primum, ex dict. leg. 1. §. biduum, D. quando appell. sit, quoniam omissa opinione existimantium text. nostrum interlocutoria, dict. §. biduum in diffinitiua sententia loqui, quasi illa sub conditione, hæc cum ea proferri non possit, quæ interpretatio, etsi, quoad eum text. verissima sit, vt multis probat Anton. Gabriel. libro 2. comm. opin. de sententiis concl. 1. num. 10. Boërius, decis. 68. num. 7. & qui melius reliquis disputat, & resoluit Alex. in dict. §. in venditione, ex nu. 16. cum seq. Socinus, reg. 123. limit. 2. Bernard. Diaz. regul. 77. quod tamen ad nostrum præceptum hunc paragraphum attinet, ineptam eam disputationem credo cum
13 in eo † neque sub conditione de præsenti (vt plerique putant) nec sub conditione de futuro nec sub intrinseca, nec sub extrinseca conditione prolata sententia fuerit, sed pure, & simpliciter, ea tamen forma executori præscripta, vt prius in bonis mobilibus, deinde in immobilibus, mox in iuribus, & actionibus executio fiat, quod sanè, quo ad nostrum text. verissimum credo quicquid Bart. in dict. §. in venditione, nu. 1. post glossam, verbo. *capiantur*, reliquique resoluunt.

14 Parum obstat text. in dict. leg. magis puto. 5. §. non Passim, versic. *quærere*, D. de reb. eorum, quoniam explosa opinione existimantium eum textum in minore speciali fauore statuere, debita prius ex eiusdem immobilibus, deinde ex debitorum nominibus his deficientibus pecunia soluenda: idemque & in Ecclesia, reliquisque qui minoris iure funguntur, non vero, dict. §. in venditione ordinem obseruandum; quam opinionem ex aliis refert Maranta, de ordine iudiciorum. 6. par. 3. & vltimo actu, num. 12. rectè tamen improbat idem Bart. sub eodem, num. 1. ex leg. ciuitates, 8. D. quod cuiusque vniuers. num. coniuncta, l. temp. 4. C. de iure rei publicæ, libr. 10. l. 10. tit. 14. leg. fin. tit. fin. part. 6. & late ab Eueardo traditis in centur. legali, capit. 28. cum eodem ibidem respondendum est Vlpia. ibi in voluntaria, non in necessaria allegatione loqui planè eum ad minoris instantiam & vtæs alienum extenuetur, bona eius distrahenda sunt, vt illa prius, quamvis adempto minus est grauis ac damnosa minori, venundentur, & ratio ipsa, & iuris menet
15 sanctio, ex reg. leg. lex quæ tutores. cum aliis supr. nu. 2. adductis. Sin autem † alienatio necessaria sit, fiatque ad creditoris instantiam, idque vt executio promptius, & expeditius fiat proclament iura, ne ex litibus lites oriantur ordinem, dict. §. in vend. siue debitor minor, ciuitas, siue Ecclesia sit, idem Bartol. admonuit, cuius placitum communiter ab aliis receptum est, teste Ias. dict. §. in vend. nu. 25. Matthæo de Afflict. decis. 225. regulariter nisi aliud expressum, sit, ant minor lædatur, vel sua facilitate, vel aduersarij dolo, 16
aut calliditate iure communi eum fungi, satis deduces ex l. 1. D. de minor. & multis iisque accurate satis à nobis congestis, in §. extraneus, ex num. 59. Instit de hæred. qual. & diff.

Restat interpretatio auth. hoc nisi debitor. Cod. de 17
solutionibus, verum aliorum omissis interpretationibus, facilis. eius est explicatio, est enim certissimi iuris eam auth. non loqui de executione, & bonorum venditione, de qua nos loquimur, sed de datione in solutum, & cum constet † aliud pro alio inuito creditore 18
solui non posse, ex regul. l. 2. §. mutui datio, D. si cert. petat. vbi late sermones omnes, Petrus Morla, in Emporio iuris, 1. par. tit. 8. qu. 16. per totam, dixi ego rationem eius rei notans, & casum, dict. auth. insinuans, in princ. nu. 28. & 29. Inst. quib. mod. re contrah. obl. qui in id granatur, vt aliud quam quod ei solui debuit recipiat, in alio debet releuari. vt scilicet, melior, & vtilior res ei præstetur. Planè, vt decisioni illius auth. locus sit plura requiri & in dict. §. mutui datio & eod. in loco adnotarunt interpretes, & qui eam copiose, & erudite exornant post infinitos alios, quos referunt, adduximusque nos in dict. nu. 29. Gaip. Baëz. de inop. deb. c. 1. nu. 49. cum seq. Ioan. Gut. de iur. confir. 1. part. c. 29. Ioan. Parlad. libr. 1. rer. quot. cap. fin. 5. parte §. 17. n. 24. & quamvis docuerint nonnulli, inter quos Gregorius in lege tertia, verbo, del iozgador, titulo 4. par. 5. eius decisionem correctam esse, hodieque non teneri debitorem meliorem rem, sed mediocrem creditori dare, sed iudicis religione æstimandum censeo, idque & olim etiam eodem modo admitti debuisse ex mente, dicta authent. hoc nisi debitor, ibi: *Cautela iudicis arbitrio creditori præbita*, quæ verba, etsi alio pertinere inficias non eam, ad hunc quoque casum protrahi eadem suggerit ratio.

Sanè quod septimum hoc nostrum præceptum, Vl- 19
pianusque in calce, dict. §. in venditione, docent mobilibus, & immobilibus bonis deficientibus, ad debitoris nomina peruenire posse, in eisque executionem faciendam, qualiter sit accipiendum insinuat idem I. C. in dict. leg. à Diuo Pio, §. sic quoque iudex 8. sed etsi pecunia, 9. nunc enim in eis executio locum habet, si debitor debitoris illa confiteatur, non si neget, quæ res, quia copiosè ab aliis exponitur, & præterea, quæ scribentes. in §. sic quoque, dict. leg. à Diuo Pio, tradunt deduces ex copiosè scriptis à Rebuff. 1. tom. titul. de liter. obligatoriis, art. 4. glos. 3. numero 42. & art. 12. glos. 2. numero 22. & art. 1. glos. 9. num. 31. Rod. Suarez, in leg. post rem indicatam, post legem Regni, qu. 2. Parladorio, lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. part. §. 3. numero 45. paucis agemus. Cum itaque debitorum 20
nomina in pignus dari possint, leg. nomen 4. C. quæ res pignori. Iaso, numero 42. & 43. in §. item Seruiana. Inst. de actio. capi, & distrahi etiam posse consequens est, dict. §. in venditione, & d. §. sic quoque, etiam si ea pecunia pupillaris sit, & ad prædiorum comparationem destinata, vt in §. etsi pecunia, dict. leg. à Diuo Pio, idem Vlpian. admonet, quamvis prædiorum loco ea pecunia habeatur, leg. quid ergo 3. §. vsuras. D. de contraria, & vtili actione, quod sanè mirum non est, cum & ipsa prædi pro extenuando pupilli ære alieno distrahi possint, leg. magis puto 5. §. non passim. D. de rebus eorum, l. 1. C. de prædiis min. Verum tamen † memineris nomen debere confessum esse, vt exequi possit aliàs iure ordinario aduersus ipsum agendum 21
est, leg. coniunct. glos. 8. Cod. quando fiscus vel priuatus, vbi rectè Accurs. communiter receptus docet, procedere nisi enidens sit calumnia debitoris infician-

tis,& in promptu adsit probatio,argu.leg.fin. Cod.de comp.l.2.C.ad leg. Corn. de falsis. Ergo † manifesto
22 de malitia debitoris negantis constare possit, vt puta quia constet de debito, aut per rem indicatã,aut per contractum guarentigium, vel ius iurandum executioni locus erit, quomodo ex iam relatis text.in dict. §. sic quoque intelligendus est. Addicto autem creditori debitoris nomine, necessè habebit ille aduersus hunc alterum debitorem non soluentem executionem intendere, ex vtili actione, quæ ei ex nominis adiudicatione competit,dict.leg.nomen. 4. quo etiam referendus est text. in dict. §. sic quoque, ibi: *Conueniens nomen, exigentque ipsum,id quod debetur*,& ibi; *Et necesse est,vt quod eis facilius videatur ad rem exequẽdam hoc faciant*, docet Battol. ibi numero 3. post Accurs.in l.1. Codic.de prætorio pignore.Non † solum
23 autem debitoris condemnati nomina in executionis causam capi possunt, verum & eius pecuniæ apud argentarium, aliumve quemlibet depositæ: etiam si minor condemnatus sit, fundorumque comparationi fuerint destinatæ,in eamque causam repositæ. Velim autem sententiam intelligas non nominibus depositæ pecuniæ, aut commendatæ,vt nonnulli crediderunt, sed de eisdem ipsis nummis, vt Vlpianus,in dict.§. sed etsi, dict.leg. à Diuo Pio,insinuat,versicul. *Præterea*,& Papin. in leg.commodis 49.D.de re iudicata, cui ad le Greg. in l.3 gloss.8.tit.27.part.3.docetque Bartolus,in dict.§. sed etsi,n.1.dum tamen qui eas pecunias detinet, & custodit,debitoris esse confiteatur,non aliàs,quam sensum habet, in d.§.sed etsi, ibi; *Æque capi solet*.juncto d.§.sic quoque, ibi,& *magis, est,vt id dumtaxat capiatur*, notat Bartolus, in d.§.sed etsi,& in §. si super rebus, nu.fin.illius, l.à Diuo Pio.

Octauum Præceptum.

Vease si el executado dio fiador de saneamiento, y la forma de la obligacion de la fienza.

De captura debitoris,& euictionis fideiussione,§.8.

SVMMARIA.

1 *Debitor qui habet bona in quibus executio fiat carceri mancipari non potest, & num.5.*
2 *L.4.tit.15.part.5.explicata.*
3 *Debitor fisci,etiam si bona habeat carceri mancipatur.*
4 *Debitor,qui bonis cedit carceri traditur,nec ab eo eximi debet,donec creditoribus consultum sit.*
5 *Fideiussor de euictione* (vulgo de saneamiento)*qua ratione necessarius.*
6 *Debitor indicare debet bona in quibus fiat executio, alias carceri mancipatur.*
7 *Testes, & nominatores de idoneitate veluti fideiussores sunt.*
8 *L.cum ostendimus,4. §. fin.de fideiuss.tut.*
9 *L.fin. §. fin.D. de eo quod metus causa.*
10 *Executio, quæ à debitoris captura initium habet bonis extantibus,an valida? & num.seqq.*
11 *Executionis ordine prætermisso si res capta debitoris sint,restitui illi cum fructibus debent.*
12 *L.2.C.de rescind.vend.& eius remedium,quo tempore expiret.*
13 *Ius commune,& Regium Hispanum.*

1 EX superiori præcepto, & dict. §. in venditione,& dict. l.19. deducitur non obscure, debitorem qui bona habet,pro ciuili debito, etiam executio ordine agatur in carcerem detrudi non posse: est enim semper prius,quam ad debitoris capturam, siue carcerationem peruenia tur excussio in bonis facienda: celebris Acc.traditio verb. *vinculis*, in l. 3.§.tutores.D.de suspect.tut.quam extollunt plures, Alex.in §. vend.n. 8. Baldus,in l.fi fine,D de in ius voc.Ripa in l.obligatione generali, n.20.D.de pign.relati à Cou.lib.2.var cap.1.nu.2.Baëza,de inope debitore, cap.1.ex nu.25. Azeu.in dict.l.19.tit.21.lib.4.Recop.ex num.75.Iuxta † quam docendi rationem interpretari debet text. in 2
l.4.titul.15.part.5. qua cautum est, soluere creditoribus suis condemnatum iudici non parentem, manu quoque regia soluere compellendum, in vinculisque deiiciendum:argum.l.qui restituere,68.in prin. D. de rei vind.debitor enim, qui bona habet carceri non mancipatur, vt cum Abb.in cap.lator,nu.1.de pignoribus,& in cap.peruenit,n.3.de fideiuss.obseruat Baëza,vbi sup.nu.26.† Nisi debitum propter regalia red- 3
dita contractum sit. eo namque casu,etsi bona habeat quo vsque soluat carceri mancipatur, l.nemo carcerem.2.C.de exactor. tributorum, lib. 10.nec beneficio cessionis vti potest,vt ex ea lege pluribus in locis asserunt interpretes, quos sequitur Soci. reg.46. fallentia,8.Guido Papæ,decis.121.nu.3.sed vt rectè contra eam communem contendit Baëza,vbi sup.c.13.nu.17. Valenzuela,in d.l.nemo,num.5. ibi ea sententia non probatur:quamvis verissimum sit fiscalem debitorem, & si bona habeat,quo vsque tamen soluat vinculis detinendum esse,ex generali consuetudine, quam in dictis locis iam relati adducunt,& probat,l.8.tit.4.lib.6. ord.l.130.*del quaderno de las alcaualas*,l.14.tit.7.lib.9. collect.Regiæ,conducit text.in l.14.tit.21.lib. 4. eiusdem collect.tradita ab eodem Baëza,d.c.13.num.21.& 22.Firmiano de Gabellis,2.par.n.16.Gironda, eodem tract.4.part.ex nu.3.Quemada, in quæstionibus fiscalibus,qu.9 Eodem † iure,& ille habetur, qui cum 4
publicis negotiationibus præpositus sit maximo ære alieno oppressus inducias à suis exigere creditoribus simulat, vt carceris sic molestiam,flebileque cessionis remedium effugiat, iuxta text. in l. & suum hæredem 8. §.fin.cum l.seq.D.de pactis,l.fin.C.qui bonis cedere possint.l.5.& 6.tit.15.part.5. & que inibi Gregorius tradit.Matthæus de Afflictis,decis.288.Petrus Dueñas reg.194 Berouis in cap.cum omnis,n.63.de constitutionib.Alfanus,collectanea,391. qui late prosequuntur,& explicant,quæ vt huic dilationi locus sit requirantur, item & Suarez de Paz,in praxi, 1.tom.4 part. cap,6.& cap.9.nouissimo namque iure carceri mancipandum esse,ab eaque non eximendum quamvis plura bona habeant, litibus inter eum, creditoresque suos,pendentibus cautum est,nouæ D.Philippi secundi sanctione, apud S. Laurentium lata 18. Iulij anno 1590.

Ergo regulariter tunc debitor in publicis vinculis 5
detinendus est,cum bona non habeat,ex quib.æs alienum solui possit:ex Accurs.d.verbo,*vinculu*. Nec mihi obiicias de quotidiana praxi,& stylo, quo debitores ex instrumento publico, vel quolibet alio, quod executionem mereatur, absque citatione vel excussione in carcerem pertrahi,& detrudi videmus, nisi fideiussorem de euictione (vulgo *de saneamiento* dicunt)præstent. Quoniam omissa communi opinione existimantium, cum agitur ex causa indicati personam simul,& bona capi posse,vt docet Paulus,in rubrica,& in l.1.C. qui bonis cedere possint, & in leg. ob æs, Cod. de actio. & oblig.Iaso,in leg.nulli,3.column.Cod.de iudiciis,& in l.1.in princ. col. 7. & in §.1.col.1. D. siquis ius dicenti non obtemp.Alexand. consil.159.colum.fin.lit.A.lib.2.quam improbat Bart. in dict.§.tutores,& plures quos citat Felinus, in cap. quoad consultationem, col.7.de re iudicid effectum est,vt sic ementibus debitoris bona in publica subhastatione cautum sit,quamvis enim non possit à personæ captura executio incipere, potest tamen executor personam capere,quo vsque bona † in quibus execu- 6
tio fiat,indicet. Putenus,de syndicatu,verbo,*executio*, colum.3.& quia indicata bona,vel aliena esse possunt, vel

vel non soluendo eundem debitorem detinere, nisi fideiussorem præstet qui caueat, & bona debitoris esse,& soluendo, vt docuit Maranta,in praxi,tit.de executione sententiæ,num 23. Quem fideiussorem si debitor non præstet, proferat tamen testes affirmantes iudicata bona esse debitoris, & debito pro quo fit executio, respondere in carcerem mitti non poterit.
7 Testes autem † de periculo veluti fideiussores, & nominatores tenebuntur, vt resoluunt Auendañus, in dictionario verbo, *almoneda*,& alij,ex eo enim dimittitur debitor præstito fideiussore, quia constat eum esse soluendo, & perinde testes, qui bona debitoris affirmant loco fideiussorum sunt,leg. cum ostendimus
8 †4.§.fi.D.de fidei.& induces,l.siquis,5.§ fi.D.de dolo, l.cuicunque,§.5.sed & cum fullo, D.de institoria, l. si vero,12.§ siquis mandauero titul.13.D.mandati tutorũ,atque ita confirmatur quotidiana praxis, & stylus.

Verum superiorem resolutionem turbare videtur
9 Bar.in d §.in venditione,n.6.qui quatenus, quid iuris sit,si rebus extantibus iliæ non sunt captæ,sed ordine executionis in hoc textu præscripto interuerso, capta sit persona, atque ita soluere sit coactus, respondet text.esse notabilem,in l.fin.§. fin. D. de eo quod met. causa, extollit Iaso,in lege iubere cauere,n.5.D. de iurisd. Brisonius, lib.4.selectarum,cap.2.Rebuff. 1. tom. tract. de literis obligatoriis, art.5.gloss.9.num.6.ergo cum ibi probetur, quod si exactum fuerit aliquid per vim illatam à Præsidis apparitore, siquidem debitum fuerit, cessat repetitio, si vero indebitum repeti potest, sentire videtur Bartol.hoc.idem admittendum quando ordine iuris prætermisso, executio fuerit facta,aliquisque soluere coactus.quod & Bartol.ibidem adnotauit, eodemque loco Baldus, idem Batol. in sua disputat.incip.Lapsus.Innocentius,in c.1. de in integr. restit.conducit elegans,& pulchra Thomæ Grammatici sententia,de,decis.Neapolitana 58. num. 6. vbi ex Bald.in leg.fundus.D.de resc.vend.scripsit, quod si ex inordinato processu fuit data tenuta, si prius res illa fuerat obligata propter debitum, potest pro debito retineri, qui cum alia pro sua o[illegible]ione, & sententia adducant, non tamen text.in dic[illegible]g.fin.§.fin. qui pro amirabilis, & signandus est.

Communiter tamen respondent interpretes eum text.in vi compulsiua loqui, in qua non debet statim fieri restitutio, sicut in expulsiua,arg[illegible]si mulier 21. §. fi.D.de eo quod met.cau.resolut ex aliis Ripa,in l.naturalis,§.nihil commune,n.74.D.de acq.poss.Curt. Iunior,in l.si pacto,quo pœnã n.8.C.de pact.Iac.Meno. de recuperãda pos.rem.8.n.18.interpretatio tamẽ hæc, etsi recepta,& in se vera sit,nõ tamẽ euadit difficultãt,quoniã cũ iuris ordo prætermissus fuerit in ea executione facienda,nulla debuit pronunciari,debuitq;statim fieri restit. ex l. extra 13.D.de eo quodmet.caus.l. meminerint.6.vnde vi,c.conquerẽte, 7.de restit.spol. Quare Iaso,in d.l. iubere cauere,n.5.postquam plures alias retulit interpretationes, tandem cogitandum reliquit. Ergo eis reiectis, & quod scripsit Matth. de Afflictis,l.1.constitutionem Rebuff 2.n.33. dicendum est, in eo textu solum actam esse actione quod metus causa ad damnum, quod debitor passus fuerat, iuxta leg.si cum exceptione 14.§.Iulianus ait,leg.sed & partus 12.§.fin.D.quod met.causa,vnde cum eo casu nullum damnum passus fuerit qui pecuniam debitam soluit,ideireo.I.C. ait restitutionem faciendam non esse.
10 Verum quoad praxim attinet in supremis tribunalibus receptum est, vt quoties executionis causa per appellationem ad ea refertur,si actio publica iuxta septem præcepti,& d.l.19. formam aut aliam more regionis receptam, facta non fuerit,quamuis iuste facta sit executio reuocatur, & omnia bona sine expensis, cum fructibus restitui iubentur dummodo reus quantitatem publico instrumento,sententiave comprehensam creditori soluat, ab eo fideiussione, iuxta legem Toleti interposita,quæ praxis,nec à mẽte.Bart. nec à sententia text.iuxta communes interpretationes, in d. l. fin.alien.restit.vt Cou.lib.2.var c.10 constetatur.

Diximus quod si iuris prætermisso ordine res captæ, & venditæ sint, reo cum fructibus restitui iu- 11
bentur superiori numero Verum, quia iuris seruato ord.ne frequentius venundantur, desiderantq; debitores, eas euincere, intra quod tempus,id efficere possint,intelligere vtile erit,& quamvis Antonius de Padilla,in l.2.n.31.C.de rescind.vend. in omnibus tribunalib. intra quadrienium posse ad venditarum rerum recuperationem,reos admitti docuerit:eo quod † cum 12
in huiusmodi venditionibus,quæ in publica subhastatione fiunt læsio vltra dimidium iusti pretij præsumatur,vt latè cũ multis Azeuedo,in dicta lege 19.n.126. tit.21.lib.4 Recop.rediumque,l.2.C.de rescind. (quod olim perpetuum erat,vt inibi,cum aliis idem Padilla, numer.47.admonuit, cui assentitur Pinelus ibidem 2. 13
part.c.1.nu.26. apud Lusitanos restrictum ad quindecim annos, lib. 4.ordinam.titul.30.§.5.apud Gallos ad decennium ex constitu.Ludouici,12.& apud nos quadriennales,l.4.tit.7.lib.5.noui ordinamenti, Antonius Gomez lib.2.c.1.n.22. Padilla, & Pinelus iam relati) hodiè intra id tempus reos admitti oportere videatur. Hæc tamen opinio iuris fundamentis destituta est,vti contra eam contendit Didacus Perez,in l.4.tit.8.lib.3. ordinam.Ergo resoluendum est, subhastatione legitimè facta habere reum ad retrahendas res mobiles *triduum*,ad immobiles nouem dies vt ex communi totius regni vsu,& stylo consteratur.Didacus Castillo: in l.70.Tau.verbo,*remate*,quam sequitur Cou.d.c. 11. numero 3. qui in summis tribunalib. etiam, his dieb. elapsis confirmato etiam inferiorum iudicio, decernit, vt si reus intra certam diem pecuniam ratione contractus debitam soluerit, & executionis expensas refuderit, bona ex causa executionis capta, sibi reddantur.

Nonum Præceptum.

Vea se,si por no dar el executado fiador de saneamiento,se hizo la execucion en su persona,ò si el deudor es de los que no pueden estar presos por deudas.

De personis, quæ quatenus facere possunt conueniuntur rebusque, quæ in causam iudicati non capiuntur, §. 9.

SVMMARIA.

1. *Personæ plures non totum, sed quatenus facere possunt,& conueniuntur,& condemnantur, & n. seqq.*
2. *Personæ, quæ quatenus facere possunt conueniuntur pro ciuili debito carceri non mancipatur.*
3. *Conueniri,quatenus quis facere possit:quem sensum habeat.*
4. *Debitor, qui bonis cessit in postea quæsitis conuenitur quatenus facere potest.*
5. *Quatenus facere quis possit, iudicis arbitrio relinquitur, & num.16.cum seqq.*
6. *Maritus quatenus facere possit iudex æstimabit.*
7 *Alimenta in primis relinquenda debitori quibonis cedit,si ex his sit, qui quatenus facere possit conuenitur.*
8. *Quatenus, quis facere possit,an conueniri,an condamnari debeat?*
9. *Libellus quomodo concipiendus, cum petitur, vt quis quatenus facere possit conueniatur?*
10. *Exceptione quis vltra, quam facere possit condemnetur quando opponenda?*

11. *Exceptio*

11 *Exceptio peremptoria, qua sententia executionem moderatur, etiam post sententiam opponi potest.*
12 *Agendi ratio varia olim.*
13 *Exceptiones olim à Prætore impetrari solitas ?*
14 *Iudicium purum simplex, & asperum quale? & quale sub conditione.*
15 *Iudicia bonæ fidei exceptiones quoque, illis verbis, ex fide bona comprehendebant.*
16 *Facere quem posse, an deducto ære alieno, an non deducto æstimandum sit.*
17 *Donator ære alieno deducto quatenus facere possit conuenitur, & quare?*
18 *Maritus, an æs alienum deducat, vt eatenus quatenus facere possit condemnetur ?*
19 *Donator in donationis tantum in casu priuilegium ne conueniatur vltra quam facere possit habet.*
20 *Creditores quibus propter reuerentiam conceditur, ne conueniantur vltra quam facere possint in quocumque negotio eo fruuntur priuilegio.*
21 *Socius omnium bonorum non conuenitur vltra quam facere possit, & quare.*
22 *Societas multis modis contrahi potest.*
23 *L. verum, 6 4. D. pro socio.*
24 *Socius omnium bonorum propter inficiationem conuenitur insolidum.*
25 *L. sed hoc ita, 62. D. de re iud.*
26 *Doli clausula quæ ?*
27 *Dolus nemini prodest.*
28 *Maritus propter dolum insolidum conuenitur, & numer. seqq.*
29 *L. sed hoc ita 22. §. quod autem, D. de re iud.*
30 *Priuilegium amittit, qui eius causam negat, etiam si postmodum, quod negauit fateatur.*
31 *Socius qui negat, socium negat, sed simpliciter, petitum insolidum noc exigitur.*
32 *Parentes non insolidum, sed quatenus facere possunt exiguntur & numer. seq.*
33 *Parentibus magna debita pietas, & reuerentia.*
34 *L. lis nulla, 4. D. de iudiciis.*
35 *Parentes, nec bonis cedunt, nec carceri propter filiorum debita mancipantur.*
36 *Iuramento parentes, vt insolidum exigantur efficere non possunt, ergo nec alia renunciatione.*
37 *Pactum, vt quis insolidum condemnetur, cui propter reuerentiam priuilegium conceditur nullum.*
38 *Maritus, vt insolidum pro dote exigatur, nec renunciatione, nec iuramento sufficere potest.*
39 *Socer insolidum pro promissa dote exigi, etiam si iure iurando priuilegio renunciet non potest.*
40 *Patronus, patrona, liberique eorum, & parentes à libertis insolidum non conueniuntur, & quare ?*
41 *Ius patronatus libertorum quotuplex, & qua ratione inductum.*
42 *Patronus qua ratione in ius non potest vocari eadem, nec insolidum exigi.*
43 *Patronatus ius etiam, qui non manumisit quinque modis acquirit, & num. 44. 45. 46. 47. 48.*
44 *Collusionem detegens patronatus ius acquirit.*
45 *L. 1. D. de iureiurando.*
46 *Seruus emptus, vt manumittatur, ni legi paritum sit, sit ipso iure liber.*
47 *Ancilla ne prostituatur empta, si contra fiat, ipso iure ad libertatem erumpit.*
48 *Fideicommissarius patronatus ius acquirit.*
49 *Patronus quando in ius vocari, & insolidum conuenirì possit.*
50 *Patrona, neque in ius vocari, neque insolidum exigi à libertis potest.*
51 *Patroni liberi, & parentes, nec in ius vocari, neque insolidum conuenirì possunt.*
52 *Maritus de dote in quantum facere potest, non insolidum conuenitur, idem si ex alio contractu.*
53 §. *item si de dote, Inst. de actionibus.*
54 *L. 1. tit. 15. part. 5.*
55 *L. Diuortio. 33. D. de neg. gestis.*
56 *Maritus ex dolo, & delicto insolidum conuenitur.*
57 *Socer à nuru pro dotis restitutione conuentus insolidum non exigitur.*
58 *Socer à genero pro dotis solutione conueniri insolidum an possit ?*
59 *L. penult. D. de iur. dot.*
60 *Milites pro ciuili debito, nec insolidum conueniuntur, nec carceri mancipantur.*
61 *Nobiles non exiguntur insolidum, nec pro ciuili debito in carcerem detruduntur.*
62 *Nobiles si debitum ex delicto, aut ex fiscali causa originem habet, insolidum conueniuntur.*
63 *Nobilium arma, equi, habitationis domus in causam indicati non capiuntur.*
64 *L. 23. tit. 21. part. 2. l. 3. tit. 27. part. 3.*
75 *Nobiles, an possint priuilegio, ne insolidum conueniantur, renunciare ? remissiuè.*
66 *Clerici sacris ordinibus insigniti insolidum non exiguntur, neque nisi quatenus facere possunt excommunicantur, & an iuramento renunciare huic priuilegio possint, numero 69.*
67 *Cleric. minoribus iniriati insolidum condemnantur, & ob debita excommunicari possunt.*
68 *Doctores, & professores honestiarum disciplinarum insolidum non conueniuntur.*
69 *L. 8. tit. 7. libro 1. Recop.*
70 *Tributorum immunitas quibus Doctoribus concessa*
71 *Aduocati moribus, & scientia insignes, non insolidum, sed quatenus facere possunt conueniuntur.*
72 *Tutor pupilli debito in carcerem detrudi potest.*
73 *Tutor, qui pupilli bona habet, si illa non exhibet in causam indicati, carceri mancipatur.*
74 *Minor insolidum exigi non potest remissiuè.*
75 *Instrumenta rei rusticæ in iudicati causam non capiuntur, & numeris seqq.*
76 *Agricultoribus ne insolidum conueniantur priuilegium quale concessum ?*

NOn sufficit ea obseruatio, quam suprà exposuimus, vt qui sententias exequuntur per legitimos tramites iudicati causam prosequantur, est enim præterea, quid iuxta personas, quid iuxta res captas, siue capiendas obseruent, quorum explicationem Vlpianus, in leg. sunt qui. 16. D. de re iudicata, & multis aliis sequentibus capitibus, I. C. alij proponunt, edicti verba, *condemnatus, vt pecuniam soluat, &c.* interpretantes illis namque, cum significetur totum exigendum esse, notant I. C. quasdam esse personas à quib. totum non exigitur, sed eatenus quatenus facere possunt, & conueniuntur, & condemnantur. *Socij bonorum † omnium, parens, patronus, eiusque parentes, & liberi, miles, donator, maritus, filius exhæredatus, siue qui se paterna hereditate abstinuit, debitor qui bonis cessit, si quid postea acquisierit,* & generaliter, *quicunq; debitor, si creditor, pactus fuerit, vt eatenus agat quatenus possit facere debitor.* His adde *fœminas pudicam, & honestam vitam agentes, nobiles, clericos, Doctores,* & alios, qui quamvis conueniantur, quamvis tamen bona non habeant, carceri pro ciuili debito nunquam mancipantur, & antiquo, nono iure inter eos *rusticos* connumerabis, quorum priuilegia iustum sibi expostulant volumen, quarum rerum cognitio, cum summe sit vtilis, & pro exquendarum sententiarum explicatione necessaria, quasi exceptio hæc sit, siue eorum omnium quæ (ab Vlpiano) suprà sunt tradita, & à nobis (ad eum) obseruata maxima, & nobilis limitatio paulisper subsistendum decreui, maximeque è re futurum, si hæc quæ tumultuarie nunc indicaui sigillatim (pro huius & aliorum, quæ de hac re extant, capitum enarratione) prosequar. Memineris † tamen ideo nos eas personas, quæ pro ciuili debito carceri non mancipantur, illis qui quatenus facere possunt tantum conueniuntur, adnumerasse, quia apud nostros receptum est, eos quorum in dict. l. sunt, qui, & in aliis capitibus (hisce capitibus I. C. mentionem faciunt reliquos, alios, qui eodẽ potiuntur priuilegio eis in casib. in carcerem detrudi non posse Bald. in leg. liber captus in fin. Codic. de postliminio reuers. Aretin. in leg. alia §. & eleganter, numero 6. D. soluto matrim. Auendañus, responso 8. numero 7. Barbosa, qui rem exemplis illustrat, in leg. maritum, numero 2. D. soluto matrim. Baëza, de inope debitore, cap. 3. nu. 5. & cap. 17. nu. 34. & nos inf. nu. 13. Ioan. Gutierrez, de iuramento confirmatorio 1. part. nu. 48. cap. 16.

3 Sed illud in primis, quod omnes has, & similes respicit personas inspiciendũ est, quid Vlpianus, in dict. leg. sunt qui reliquique, I. C. in aliis illis verbis significant, *sunt qui in id quod facere possunt conueniuntur*, sẽsum explicat Iulius Paul. in leg. inter eos, 19. §. fin. inf. d. l. sunt, qui melius, in l. in condemnationem 173. D. de reg. iur. *in condemnatione* (inquit) *personarum quæ in id quod facere possunt damnantur, non totum, quod habent extorquendum est, sed & ipsarum ratio habenda est.*
4 *ne egeant.* Ergo † debitor, qui bonis cessit, quamvis (si post bona sua vendita quæsierit) conuenitur, in id quod facere potest, eaque si non sint modica iterum veneant: attamen, quia fraudandus non est alimentis quotidianis, siquid misericordiæ causa ei fuerit relictum, puta menstruum, vel annuum alimentorum nomine, vel vsus fructus concessus, aut legatus, ex quo tantum percipiatur, quantum ei alimentorum homine satis est, non oportebit bona sua venundari, leg. is, qui bonis, 4. iuncta leg. qui bonis, 6. D. de cess. bonor. I. cum & filij 7. C. qui bonis cedere poss. l. ex contractu 3. vers. *at tunc demum*, Cod. de bonis auth. iud. §. 1. inst. de action. cap. Oduardus, 3. de solutionibus, l. 3. ti. 15. p.
5 5. Verum tamen, † eum eorum qui bonis cedunt non semper vna sit ratio, personarumve qualitas, quid vnicuique ex postea quæsitis relinqui debeat, iudex pro sua religione æstimabit ex Baldo, & aliis Marthæus, Brunus, de cessione bonorum quæstio. 30. & quæst. 31. principali Baëza, de inope debitore, cap. 17. num. 74.
6 quod item, & in marito † accipiendum contra alios resoluit Barbosa in l. maritum 13. nu. 5. D. soluto matrim. & in alio quocumque, cui priuilegium hoc concessum sit Imola, & Angelus in l. Nesenius, §. fin. post princ. 1. d. l. sunt qui Angelus, in §. appellatur, num. 5. Inst. de action. confirmat. ordinat Lusitan. lib. 3. tit. 71.
7 §. 10. & tit. 89. §. 1. in fin. Ex qua obseruatione † vtiliter inferes quo casu, is qui quatenus facere potest tantummodo condemnatur, vel bonis cedit, vel cum à creditoribus suis vrgetur, eos de iure suo docere expostulat, vt ex eius bonis eis suo ordine fiat satis, in primis alimenta, sibi iuxta status sui qualitatem necessaria iure impetrare illaque iudicem, nedum in sententia diffinitiua, verum, & in ipso litis ingressu adsignare teneri, ex suprà adductis, & expressa l. fi. C. de ord. cognitionum, Petro Pechio, de iure sistendi, c. 28. num. fi Couatr. lib. vn. practicarum, c. 6. ex n. 5. & li. 2. variarum, c. 1. ex n. 6. Ioan. Hotoscio in l. si vero §. qui pro rei qualitate, num. 4. D. qui satisd. Palac. Rubios, in cap. per vestras, 3. notabili, in prin. num. 7. Lara, in l. siquis à liberis, §. solent. ex numer. 37. & §. fi vel parens, numero 45. Menoch. libro 2. de arbitr. cen. 2. casu 169. num. 11.
8 Secundo præmittendum est, à nostratibus valdè controuersum, an ab hisce personis possit ab initio peti solidum, an vero, vt quatenus facere possint tantum conueniantur ? Dubitandi rationem monet Vlpian. in d. l. sunt qui ibi; *Sunt que, in id quod facere possunt conueniuntur.* Similis locus in l. Patronus 17. inf. ibi, *In id quod facere potest conuenitur*, & in l. sed si ex parte 4. ibi: *In id quod facere potest debeat conueniri.* D. quod cũ eo quib. locis cõstat ab initio eas quatenus facere possunt tantummodo conueniendas. Contra vero solidum initio petendum suadent plura alia in quibus condemnationis, & exactionis mentio fit, lege maritum 13. l. si maritus 43. D. soluto matrim. l. miles 6. suprdicta l. sunt qui, l. item miles 18. l. inter eos 19. §. is quoque, cum multis seqq. lege Diuus Pius 28. in l. in condemnatione 173. D. de regul. iuris, & subtiliter induces text. in lege maritum, 6. §. Idem Iulianus, ibi: *Maritum non posse, quod debitum soluerit.* D. de liberat. legata. & probat expresse Iustinianus, in §. item si de dote, Inst. de actionibus difficultatem dissoluit Bart. in dict. leg. sunt qui. num, 3, libellum † simpliciter concipiendum 9
esse, totumque petendum, ex dicto §. idem Iulianus, opposita tamen exceptione, reum quatenus facere possit condemnandum, leg. pater filio 7. D. quod cum eo Paulus aliter sentit Bartol. sequitur Alex. numer. 5. Bartoli sententia verior est, eam exceptionem † ante, 10
post sententiam proponi posse, eoque respicere iura, quibus eas personas, nec condemnati, nec exigi vltra quam facere possint, probat leg. Nesennius, 41. §. fin. inf. leg. ex diuerso 17. fin. D. soluto matrim. Nec mihi obiicias, quod cum exceptio hæc peremptoria sit opponi ante sententiam debet, ex regula, lege peremptorias, 2. Cod. sententiam rescindi non posse, quia id debet intelligi quando talis exceptio arguit sententiam de iniustitia, id enim ius non permittit lege post rem 56. inf. dict. leg. finit qui. Si autem talis † exceptio 11
non arguat sententiam de iniustitia, sed tantum pertineat ad eius executionem moderandam, tunc post sententiam opponi poterit, dicto cap. Oduardus 3. de solutionibus, Ordinat. Lusitanorum, libro 3. titulo 71. §. 18. quod accurate, & copiose nonissimè scribit Barbosa, in dict. leg. maritum, numero 48. cum multis seqq. & à nos ad leg. diuo Pio, in prin. ex num. 13. seq. dict. leg. sunt qui.

Itaque vt penitius ea iura, & propius, intelligas, 12
resolues variam olim fuisse rationem agendi, namque ab initio poterat res petere à Prætore, vt in formula adderetur exceptio, tunc non dabatur iudicium purum, aut simplex, eam formulam sequebatur iudex condemnando, poterat & iudicium simplex dari, non contradicente reo per errore fortem aliquem, & iuxta formam sequebatur condemnatio insolidum, quamvis in actione iudicati addi posset exceptio d. l. Nesennius § fin. d. l. ex diuerso. §. fin. quas & aliàs sic interpretaberis vltra Bartol. & antiquiores Prænc. nuaren in dicta lege sunt qui, vltra quem tu pro huius rei explicatione meminerit; Romanos † olim eo modo ex- 13
ceptionibus vsos, vt eas à Prætore impetrare solerent, qui cum iudicium daret in formulam iudicij illam addere solebat, si verò actoris gratia inductus exceptionem nollet adscribere tribuni appellabantur, iuxta nobile illud M. Cicer. testimonium, li. 2. Academicat. quæst. his verbis. *Postulat, vt excipiantur hæc inexplicabilia: Tribunorum aliquem censeo adeant à me istam exceptionem nunquam impetrabunt.* Itaque qui sancte, & 14
integre ius dicere volebant, facilè exceptionem aliquam qua frandem omnem excluderent admittere solebant, quem admodum Ciceronem fecisse videmus ad Atticum, lib. 6. verum si iudicium esset stricti iuris nominatim, & disertis verbis exceptiones erant adiciendæ, quia iudex datus alioqui de his non cognosceret, si iudicium purum datum esset, & non sub conditione; Primum † iudicium erat, quod & asperum, & simplex Cicer. pro Rosc. Comœdo appellat, cum ita iudicium à Prætore dabatur. *Si patet Titium Mæuio dare facere oportere Sẽpronius iudex esto.* Cuius formulæ meminit Iust. in §. is quoque. Inst. quib. mod. re contrah. oblig. in §. sic itaque discretis, Inst. de actionibus, in §. præterea, Inst. de perpetuis, & temp. actio. Theophil. in §. tutores. Inst. de his per quos agere possumus, Brisonius, libro 5. de formulis, pag. 415. sub conditione vero,

vero, cum reus, apud Prætorem in accipiendo iudicio, non inficiabatur, quod ab actore petebatur verum esse, sed exceptionem, vt non peteretur allegabat, eoque postulante exceptionem iudicio adiiciebat. Ecce. *Si patet Titium Mæuio ex causa mutui centum dare oportere Sempronius iudex condemnato si non pactu conuentum fuerit, ne ea pecunia mutua peteretur.* Quamvis in bonæ fidei iudiciis, vt de exceptionibus cognosceret index satis esset illud à Prætore addi, *ex fide bona*; obseruant Baldum. in protheoriis ad titulum Inst. de exceptionibus, ex numero 6. Hotom. in eius principio enunc. 3. Brison. vbi suprà & fusius eodem libro 5. pag. 450. cum seq. sed ad rem iam redeamus.

15 Ait textus. *In id quod facere possunt conueniuntur, id est non deducto ære alieno*, Quatenus autem facere quis possit, id in facto magis, quam in iure consistit, vt de eo, quod interest, & de mora dici solet. Nec vlla iuris constitutione in vniuersum id definiri potest, sed (vt num. 2. indicauimus) iudicantis arbitrio relinquitur, cuius est æstimare non solum, quas habeat opes, sed etiã cuius artis professionisque sit, itẽ cuius dignitatis, & familiæ, nec refert, an bona mobilia, an immobilia, an actiones, siue nomina habeat debitor, sed & creditoris quoque habenda est ratio, si inopia laboret, cuius potior causa tunc esse videtur, quam debitoris, leg. verum, 12. §. fin. D. de minoribus, intelligere ergo licet nullis certis præceptionibus iudicis religionem, in d. l. sunt qui alligandam. Vnde frustra in hac tractatione quæstiones pleræque à vulgaribus Doctoribus tractantur, quæ non minus à quovis prudente homine, quam à I. C. aliquo decidi possunt.

16 Planè illud certi iuris est debitorem, cum hanc exceptionem opponit creditori, æs alienum deducere non posse, si vtra alios creditores habeat, quantumcunque certum sit per creditores hoc ei esse auferendum, vt ex d. l. sunt qui, & l. inter eos, 19. in pr. l. ex hæredatũ, 49. in inf. l. maritus, 55. D. soluto matrimon. l. verum, 64. §. id quod facere potest, D. pro socio, quam-
17 vis † is qui ex sua liberalitate conuenitur, omni ære alieno deducto facere posse intelligitur, d. l. 19. d. l. 49.
18 itaque si debitor † maritus, patronus, & similes habet forsan ducenta in bonis, & dotis nomine debeat vxori quinquaginta, alia creditori ex alia causa, item quinquaginta, cogetur ad solutionem dotis, ac si ducenta in bonis suis numeraret: & centum illi satis sunt ad tolerandam vitam vt ne egeat, integram vero
19 dotem persoluet; sed cur † tam varie in donatore, qua (vt ait Paul. & Trifonianus, in d. l. 49 & 50. inf.) pinguius donatori succurrere, debemus, quam ei, qui verum debitum soluere compellitur ne ex liberalitate sua inops fieri periclitetur. At neque donantis mentem quisque interpretabitur fuisse aliam, quam vt sibi reseruaret ad victum, quod opus esset, nec in eo ære dumtaxat, quod debuit antequam donaret, valere debet ista æquitas, sed etiam in eo quod postea contraxit. Nam si futuras rei suæ difficultates habuisset bene prouisas nunquam donasset. Præterea cui donatur naturali quadam obligatione tenetur referre illi gratiam à quo accepit. Nam qui donat, etsi non fiat locupletior quamvis donatarium sibi naturali vinculo ad remunerandum adstringat, leg. sed etsi 25. §. consuluit, D. de petit. hæred. hoc ideo, quia naturale debitum ab inuito donatario exigi non potest, & vt Seneca, 1. de beneficiis, ait, *nemo beneficia in xalendario scribit*, ea obligatio, & si non est ad agendum efficax satis, ad excipiendum tamen firma est vt donatori suo non plus exhibeat negotij, quam eius facultates omni debito liberæ, & vacuæ ferre possunt. In eo, & illud speciale est, vt licet perueniat ad pinguiorem fortunam semel deductum non teneatur restituere. Faber. in §. sed & siquis, num. 5. Inst. de actionibus, quamvis contrarium sit in matito qui, quicunque alius debitor, cui hoc beneficium concessum est, tenetur restituere, id quod deduxit, si ad *pinguiorem fortunam*, peruenerit, l. vnica, §. cum autem, C. de rei vxor. act.
Id tamen † non vulgaris discriminis inter donatorem, 20
& alios debitores, obseruabis, vt ei in casu donationis tantum succurratur, l. Diuus, 28. D. de regul. iuris marito, & aliis, etiam si super quocumque contractu ab eis, à quibus ea reuerentia præstanda est conueniatur, l. non tantum, 20. inf. d. l. sint qui obseruant, P. Loriotus, de reg. iuris, axiomate, 170. Cona. lib. 8. cap. 9. num. 9. ad fin. Cuiac. lib. 24. obser. cap. 38. Barbosa, in d. l. maritum, nn. 100. sed iam de personis sigillatim.

Prior ergo inter eas personas (quibus beneficium 21
hoc ne amplius, quam facere possint condemnentur, datum est) omnium bonorum socius connumeratur, quasi indecorum visum est socium à socio omnibus fortunis spoliari, cum eorum magna sit necessitudo, & veluti fraternitatis species quædam, l. verum 64. in princ. D. pro socio, l. 15. versic. *Otro si decimos*, tit. 10. part. 5. vbi notabiliter explicat Greg. glo. 3. Cæterum interpretationi, quam in d. l. sunt, qui Vlpian. facit, vt socium, in d. l. sunt qui, omnium bonorum socium accipere debeamus, idem sibi aduersari videtur, in d. l. verum, vbi ex Sabino refert, etiam si vniuersorum bonorum socius non sit, sed vnius tantum rei attamen in id quod facere possit tantummodo eum conueniendum, & condemnandum. Rem tamen hanc vt expliques memineris societatem, † aut omnium bonorum, 22
aut alicuius negotiationis gratia contrahi posse omnium bonorum dupliciter, siue bifariam, aut hoc expresse acto, vt omnium bonorum socij sint, l. 3. versiculo, *cum specialiter*, l. si societatem, 75. D. pro socio, l. 3. l. 6. titulo 10. par. 5. aut simpliciter, & indefinitè, nõ adiecto, cuius rei futura sit societas, an negotiationis alicuius, an omnium bonorum, vt puta si dictum sit, vt simus socij, l. coiti societatem, D. pro socio, l. 7. d. tit. 10. quid autem inter vtrumque contrahendæ societatis modum intersit, exposuimus accurate, in princ. ex num. 5. inst. de societate vnius negotiationis gratia, veluti vectigalis publici conducendi, de rebus, quæ in prouincia aliqua comparanturur, & in aliis exemplis de quibus, in l. 1. ad fin. l. 5. d. tit. 10. & apud nos, vbi supr. ex nu. 13. vtroq; casu cum fraternitatis ius quoddam inter socios contractum sit, quod æqualiter lucra, & damna diuidenda suadet, nisi aliud de partibus actum sit, l. societates, 55. leg. si non fuerint, 29. leg. cum duobus, 52. §. quidam, cum aliis multis ibi. D. pro socio, tex. in d. principio, vbi copiose, l. 3. & 4. tit. 10. par. 5. socium à socio insolidum exigi, si eius id non suppeditent facultates, non finit ex nostro tex. & d. l. verum,
† quæ contrariæ non sunt, vt rectè Accurs. in d. l. sunt, 23
qui insinuauit, verbo, *accipiendum*, cum ait, *vel illa lex ad istam trahitur* tum quia non est credendum, quæ eiusdem auctoris sunt, nempè Vlpiani, lib. 31. & 65. ad edictum, contraria esse, in d. l. sunt qui, ait huius leg. beneficium locum habere in omnium bonorum socio additi, in d. leg. verum idem esse in socio vnius rei plus, & minus dicere non est contraria dicere; planè si hæc vno in loco essent scripta nulla repugnantia repetiretur.

Addes his, quæ de sociis nuper scripsimus, vt hi 24
quantum facere possint condemnentur, Pomponij explicationem relatam sub. l. sed hoc ita, 22. versic. *quod autem*, inf. d. leg. sunt qui, nempè nisi negauerit se socium, aut dolo fecerit, vtrumque colligitur ex Prætoris edicto, vbi causa cognita actionem se datorum prætor edicit, causæ autem cognitio in hoc versabitur, vt neganti se socium esse, aut ex doli clausula obligatio non succurratur, quod prudentum interpretatione receptum fuit, & sanè merito, quia nec dolus, nec mendacium prodesse cuiquam debet.

Doli clausula, quæ inseritur in contractibus, ita 26
concipitur, *dolum malum abesse absturumque esse*, leg. stipulatio ista, 38. §. siquis dolũ, l. stipulationes, 55. leg. doli,

tum solui, quæ etsi in iudiciis bonæ fidei tacitè intelligatur, quia nihil est tam contrarium bonæ fidei, quam dolus, l. ea vero, 3. §. fin. D. pro socio, vnde dicitur doli exceptione inesse bonæ fidei iudicijs, leg. sed etsi, 21. D. soluto matrimonio, leg. huiusmodi 84. § qui seruum, D. de leg. 1. majoris tamen cautionis gratia in societate adiicitur. Ergo propter dolum hoc amittet
27 priuilegium socius. Quia † iniquum esset dolum suum quemquam releuare, quod & in cæteris, qui in id quod facere possunt conueniuntur, & condemnantur accipiendum est d. l. verum, 63. §. tempus, textus in d. l. sunt qui, & in l. siquis dolo, 51. l. si rerum 51. infr. d. leg. sit qui, l. vnica, §. cum autem, C. de rei vx. act. notabiliter Corneus, cons. 28. num 5. inquiens in dolo videri esse eum, qui vel non implet promissa, l. dolus est, 44. D. mandati, vel qui rem alienam scienter consumit, leg. etiam, 18. §. licet, D. soluto matrimon. prosequitur latè eruditus Barbosa, in d. l. maritum, num. 101. illo tit.

Amittit etiam, & propter mendacium hoc beneficium socius, d. l. sed & hoc 22. §. quod autem ibi, *vt negantí socium esse non succurratur*, l. si vnus 68. §. fin. D. pro socio, quod licet, in d. § quod autem dubitauerit
28 Duarenus, † ad maritum, atque alias personas quibus hoc priuilegium concessum est, ne insolidum, sed quatenus facere possunt conueniantur, merito communis extendit, quia generaliter constitutum est, vt siquis negauerit, id quod est causa priuilegij concessi, illud amittat, l. sed si ex parte, 4. §. interdum, D. quod cum eo, l. si dubitet, 11. §. ita demum, D. de fideiussoribus Auth. contra qui propriam, Cod. de non num. pecun. & induces reg. cap. ex eo, de reg. juris, lib. 6. per quæ iura limitationem hanc ad d. l. maritum, scripserunt Bart. in d. l. etiam, §. licet, n. 3. D. soluto matrim. Alex. n. 9. Duarenus sibi non constans, post princ. & cum multis Barbosa jam relatas, n. 105. Quod tamen
29 † intelligendum est quando propter dolum, vel latam culpam negauerit, alias pœna perdicta non incurretur, cap. 1. §. vassallus, ibi, *ex certa scientia*, si de feudo fuerit controuersia, vbi notauit Bald. num. 1. Alex. in d. §. licet, num 9. versi. *tertio limita*. Vincentius, in d. §. quod autem num. 5.

29 Sed dubium est, quid si postea fateatur, quod negauerat, an & adhuc beneficij amissione mulcteur? Et receptum est, vsque ad litis contestationem pœnitentiæ locum esse, quæ interpretatio humana est, & quæ in dubio admitti debet, reg. l. benignius, 18. D. de legibus, & ab edicti verbis non videtur aliena, cauetur enim causa cognita actionem, quatenus socius facere possit tantummodo dandam esse, igitur quando alterius jus deterius factum non est admittetur. Quod & exemplis non pancis confirmatur, aliud ex l. quamvis 11. D. de in jus voc. sequens ex l. quoties, 21. §. Prætor ait, juncta l. electio. 26. §. neque vers. *& ideo*, D. de noxal. action. tertium ex l. de ætate, 26. §. fin. D. de interrog. actionibus, ex quibus Accur. vbi eam defendit opinionem Alex. in d. §. quod autem num. 1. Vincentius, num. 6. Quinimò sentit Accur. in §. maleficiis, verbo, *distulerent*. Inst. de action. etiam post litem contestatam posse reuocari negationem, si adhuc actor onus negationis non subiuit, nam cum per reuocationem, & pœnitentiam eum ab onere probandi liberet reus, excusandus à pœna videtur, ex eodem Accurs. in d. § fi. l. de ætate, quod tamen Bart. admittit, in d. l. eum qui. D. de jur. jur. & ibi Alex. col. 3. post principium, nisi actor mendacium probare statim velit; quia eo casu reuocatio mendacii nihil reuocanti prolerit, quominus pœnas mendaci impositas incurrat, seq. Brunus, tract. de cess. bonorum quæstionis, 4. principalis, quæst. 2. o. n. 14. Barbosa, in d. l. maritum, num. 106.

Sed an si socius negauerit simpliciter, & generaliter, quod actor intendit, dict. l. sunt qui, beneficium amittat; disputant Doctores, sunt tamen, qui putent propter inficiationem hoc beneficium amitti, quasi satis inficietur, qui simpliciter, & generaliter negat, duo namque actoris intentione continentur: vnum quod societas contracta sit alterum quod reus debeat ex societate. Nec reus simpliciter, nec aliud exprimit, ergo inficiatur se socium esse, qui ita loquitur, sicut in l. si is qui. § vtrum, D. de rebus dub. eorum quid, quæ tibi obiciuntur, fecisti? non feci, idest, nihil horum feci, & in l. si sine, 9. §. qui interrogatus, D. de interrog. action. interrogatus, an ex dimidia parte hæres sit? respondit, hæres sum: intelligitur ad interrogatum respondisse dicamus. Verum hæc licet subtiliter dicantur, & mero iure defendi possint, ab humanitate tamen longius recedunt, durumque est interpretari per prædictam generalitatem socium videri negasse id quod specialiter non fuisset negaturus, argum. leg. obligatione generali. 6. cum seqq. D. de pign. & cap. fin. de offic. vicarii, lib. 6. nec verissimile est, id dictum fuisse socium, propter quod in pœnam inciderit arg. leg. 3. §. si procurator. D. quod quisque juris, leg. si procurator. 6. D. de cond. indeb. interpretatio itaque hujus orationis est ipsius rei qui id accipiet, quod ei est vtilius, leg. siquis intentione, 66. D. de iudic. vnde cum ambigua oratio sit, poterit reus sentire se non debere ex societate, quamvis reus sit, vnde consulte faciet actor si à reo petierit, vt specialiter declaret, an socius sit, cum per generalem negationem reus in edicti pœnam non incidat, vt nominatim docet Bart. in dict. § ita demum, n. fin. Paul. Imola & Alex. in d. §. licet, num. 9. & in l. eum qui num. 14. D de jur. jur. & in dict. §. quod autem, num. 10. vbi Vincentius, num. 2. Duaren. ad fin. Iaso, in §. omnium, n. 98. Inst. de actionib. Hippolyt. singulari, 282. Gozadinus, consil. 86. campegius, de dote 3. par. q. 105.

Item parens, Ait Vlpianus. Ex eo ergo numero pa- 31
rentes sunt, non quidem primi tantum gradus, sed in infinitum. Edictum enim Prætoris in quo parentis mentio fit, latissimam continet appellationem, & omnes in infinitum superioris ordinis cognatos cuiusque sint sexus, complectitur, l. 4. § parentem, D. de in ius vocan. leg. appellatione parentis, 51 D. de verb. sign. quemadmodum ergo eos sine Prætoris permissu in ius vocare filius non potest, dict. §. parente cum multis aliis ibi, l. 4. tit. 7. p. 3. fic. & venia vocatos, nisi in quantum facere possint exigere nequit, text. in d. l. sunt qui, & in §. item si de dote versi. *sed siquis cum parente*, Inst. de actionibus, l. 1. ibi; *Padre, o abuelo o alguno de los otros ascendientes*. tit. 5. part. 5. Propter † reuerentiam, quæ ipsis debetur, l. 1. & toto tit. D. de obsequiis à liberis, & libertis parentibus, & patronis præstandis, 33
filiis namque semper honesta, & sancta parentum persona videri debet, l. liberto, 9. illo tit. summaque semper veneratione, & pietate colenda, l. veluti, 2. D. de iust. & iure. Vnde metus reuerentialis præsumptio exoritur, l. 1. §. quæ onerandæ, D. quare rerum actio non detur eiusdem pietatis excludendæ ratio, quæ in multis quoque animantibus relucet, teste Ciconnia apud And. Alciat. lib. singulari Emblemat. c. 36. Orum Apollinem. lib. posteriore, de Hieroglyphicis, Pyerium Valerianum, lib de Hieroglyphicis, 17. multaque alia in iure nostro quorum aliqua iudicauimus, in prin. ex num. 56. inst. de inoffic. testam. & commemorant iuniores in iam relatis locis, reliquis autem omnibus elegantius & ornatius noster Ioan. de Solorzano Pereyra, lib 2. de Parricidiis, cap. 2. Sed cum ex
† I. C. Caio in l. lis nulla, 4. D. de iudiciis, lis nulla no- 34
bis esse possit, cum eis quos in potestate habemus: quod & Hispano iure comprobatur, l. 2. tit. 2. part. 3. l. 11. tit. 27. part. 4 res enim ipsa impedimento est, nam si pater cum filio agat, perinde est, ac si secum ipse agat, ac litiget, habentur enim pro vna & eadem persona, quod in d. l. sunt qui. Vlpian. ait non de filiisfam. qui iure patriæ potestatis magis, quam edicto Prætoris

parentes prohibentur in jus vocare, sed de filiis emancipatis accipiendum est, qui parentes postulata venia possũt in ius vocare, sed quatenus facere possint tantummodo condemnare.

35 Vnde fit quod cum (vt sup.n.1. admonuimus, & cum aliis, probat Baeza de inope debitore, cap.17.n. 34. Ioa. Gut. de juram. confir. 1. part. cap. 16. n. 48.) qui non tenetur vltra quã facere possit, propter æs alienum non possit in carcerem detrudi, non poterunt parentes à descendentibus ob æs alienum carceri mancipari. Quemadmodum neque tenebũtur à descendentibus conuenti boni cedere, cùm remedium hoc ad effugiendũ carcerem introductum sit, l. 1. vbi post Bald. notat Salicet, n. 7. C. qui bonis cedere possint, Bart. in l. si filio fam. n. 8. D. soluto matrimonio, Fabel. in §. fin. n. 9. Inst. de actionibus, & Socinus, reg. 46. fall. 12. quod & probat text. in l. 1. tit. 35. p. 5. & nominatim Baeza, vbi sup. cap. 3. num. 3. & d. cap. 17. num. 34.

36 Proceditque † vsque adeo sententia, d. l. sunt qui, vt exigi parentes, vltra quam facere possint, nequeant, vt nulla valeat beneficium hoc renũciatione tolli, Speculator, titulo de renunciatione §. 1. Ioann. Andræas in cap. Osuardus, de solutionibus, Alex. in l. alia. §. eleganter, num. 16. D. soluto matrim. etiam si jure jur. ca renunciatio vallata sit, quæ sententia ea potest in primis confirmari ratione, quoniã cum filij egenos parentes alere teneantur, l. fi. §. ipsum autẽ, C. de bonis, quæ liberis, l. fiquis à liberis, 4. vbi copiose Lara: ex n. 4. in princ. D. de liberis agnoscendis, longe magis eos ad egestatem traducere naturali, etiã jure prohibentur, quod nullo iure iurãdo potest, nec debet violari, nec iuramentum, quo paret huic beneficio renunciat vires poterit obtinere, ex reg. cap. non est obligatorium, de regul. iuris, lib. 6. cum sexcentis vulgatis, cum impium, abominandum, & execrabile sit parentem à filio carceri mancipari, cum ex eo, quod ab ea non eximatur à parente hereditate possit priuari. Authentico, vt cum, de appellatione cognoscitur. §. aliud quoque capitulum, collat. 8. leg. 4. cum seqq. tit. 7. p. 6. diximus in princ. n. 8. inst. de inoffic.

37 testamento. Accedit † quibus casibus propter reuerentiam, quæ debitoribus debetur beneficiũ hoc indultũ est, si paciscantur, ne in id quod facere possint, sed in solidum condemnetur, hoc pactum seruandũ non esse, quia contra bonos mores est, & cõtra receptam reuerentiam, quæ maritis, parentibus, & patronis debetur, vt ex Sabino Pomponius, in l. alia 14. §. eleganter, D. soluto matrim: ergo nec iureiurando confirmabitur, d. c. non est obligatorium, l. iurisgentium, 7. §. & generaliter, D. de pactis, quod in marito

38 † priuilegio suo renunciante expresse adnotarunt Bar. in d. §. eleganter, num. 9. vbi communiter Doctores omnes sequuti sũt Alciat. in cap. cum contingat, n. 69. de iur. iur. Antonius Gomez, in l. 53. Tauri, n. 49. Couatr. in c. quamvis pactum, 3. part. in princ. n. 4. Baeza, d. cap. 3. & cap. 17. n. 37. Ioan. Gutierrez, de juramento confirmatorio, 1. part. cap. 16. num. 49. Et

39 in socero † promittente soluere totam dotem cum iuramento, quod iuramentum in hoc casu non sit obligatorium ad tollendum, cum effectu eam exceptionem, prius à iuramento absolutione impetrata, fuit decisum in Capella Tolosana, decis. 258. ex quibus constat perperam Ferd. Menchaca, lib. 3. de success. creatione, lib. 3. §. 28. ver fic. teneo, docere iuramentum mariti suo priuilegio in vxoris fauorem renunciantis validum esse, nec ei fauent, quæ ex l. quãdo, §. illud, Cod. de inoffic. testam. & cap. quamvis pactum, de pactis, in sexto adducit: item nec illud posse insiurandum hoc sine salutis æternæ dispendio, territive præiudicio obseruati. Quoniam constat diuina lege vxores maritis, filios parentibus subditos esse; quã violari aduersus bonos mores, diuinos, & naturales est, vt latius expendit Baeza, d. cap. 17. quem ex num. 38. cũ multis sequentibus videbis, disputat de parte spirituali, deque eius hærede, de liberis, an à parentibus in carcerem pro ære alieno coniici possint, de socero mariti, item vxoris, deque pluribus aliis: quibus priuilegium, d. l. sunt qui, concessam putatur, 40 quæ omnia prosequi, & nimis longum, & infinitum propè esset.

Ex eodem Vlpiano, libro 10. ad edictum subiungit in hac tractatione Tribonianus sub. 17. cap. D. de re iudicata, *patronus, patrona, liberique eorum, & parentes*, desumptæ sunt ex eodẽ libro 10. Vlpiani, l. parent. 5. l. licet 7. & ex lib. 66. l. libert. 9. D. de obsequiis præstãdis, quæ illi contungendæ sunt, colligitur autem ex eis propter grande illud beneficium libertatis, quam seruo patronus dedit eamdem prope reuerentiam, item eius liberis, & parentibus exhibendam, quæ parentibus præstatur. *Libertus is est quicum in seruitute esset propter manumissionem libertatem est consequutus*, text. in princ. Inst. de libertinis. *Patronus is est, qui ex seruitute manumissis*, ergo cum ex omnium infimo, & miserrimo statu ad omnium optimum beneficio manumissionis seruus peruenit, naturali, & ciuili ratione gratum, officiosumque animum circa tanti muneris largitorẽ habere oportet, cuius, & filiiloco habetur, text. in princ. inst. de legit. patro. tit. & tanquam naturali parenti honorem præstare debet. l. 2. l. 9. D. de obsequiis præst. l. 1. C. eodem tit. & de liberis, & eorum liberis, l. 8. tit. 12. part. 4. vndẽ veteres † prudentes 41 manumissori jus patronatus concesserũt, quo patrono, eiusque liberis in libertum, eiusque bona, & successionem prospectum est. Id autem triplex est: positum enim est in obsequio operis, & bonis ipsius liberti, quæ res, quia latissimo sermone à I. C. sub. lib. 37. Digestorum, ex tit. 14. & lib. 38. prioribus quinque titulis ab Imp. ex tit. 3. lib. 6. Codicis disputantur ab Vlpiano in fragm. tit. 27. & 29. & l. 1. tit. 22. p. 4. Conanno, lib. 2. cap. 6. cum seqq. Petr. Greg. 1. part. Syntag. lib. 14. cap. 5. nos ea tantum, quæ ad huius priuilegij explicationem attinet proponemus.

Verum cum I. Consultorum sententiæ quæ de non 42 conueniendis debitoribus vltra, quam facere possint, extant, cum edicto de personis, quæ permissu tantom Prætoris in jus vocantur, maximam affinitatem, & quandam veluti conjunctionem habeant, oriuntur enim ex eodem fonte, scilicet ex honore, & reuerentia, quæ eis debetur, quæ mancæ, & veluti concisæ in nostra tractatione à prudentibus, d. capit. 17. tradũtur ex illis locis interpretanda, & supplenda sunt. Igitur quod in d. l. sunt, qui ait Vlpianus, patronũ quatenus facere possit, tantummodo conueniendum accipiendum est quocũque modo patronus, quis fuerit effectus, vt etiam contineat, eum qui non manumisit. Quinque casus † enumerat Vlpian. in l. adoptiuũ, 8. 43 in l. sed si hæc 10. D. de in ius vocãd. Vnus est siquis collusionẽ detexerit, d. l. adoptiuum, ibi: *Vel si collusionem detexerit*, hoc est si docuerit † libertinum, qui 44 in gennus non erat, per collusionem, & conniuentiã patroni ingenuum esse pronunciatum, qui certè cũ pro patrono sit, quantum ad edictum de in jus vocãdo spectat, patronus similiter intelligetur, & quoad hoc beneficium, quoniam ne quorũdam dominorum erga seruos, patronorum erga libertos nimia indulgentia amplissimum ordinem (idest Senatum) inquinaret, eo quod paterentur seruos suos, suosvè liberosque iudicari. Senatus Consulto Numiano, vel Nomiano, vel vt Placẽtino placet, Viuiano Rofredo Iuniano, aut Domitiano, quia Domitiani temporibus factum est, cautũ fuit, vt siquis probasset per collusionem: quicquam factũ fieret eius seruus, eiusve libertus, qui detexisset collusionem, l. 1. l. si libertinus, 4. D. de collusione, de teg. l. fin. C. eodem tit. à quibus non longe est, l. 12. tit. 1. p. 7. Alter casus, siquis præ-

judicio pronuncietur esse libertus, cum non fuerit: & quidem is pro patrono habetur, etiam quantum ad successionẽ, l. si juraueto 14. D. de juro part. quamvis in primo casu contra sit, ita nominatim cautum est Græca constitutione, cuius in institutionibus sæpè mentio fit, l. 4. C. de bonis libertor. hoc ita tam varie, nam sententiæ statur, & judicata res pro veritate habetur: *tertius casus*, si deferente eo, qui libertus meus dicebatur, eum libertum meum esse juraui; nam rametsi re vera non sim, habebor tamẽ pro patrono in causa huius edicti, nõ in successione, quia plus iudicis, quã litigatoris religioni defertur, hoc est rei iudicatæ, quã iure iurando, d. l. si juraueto, 14. Nec ob-

45 stat text. † in leg. 2. D. de jure jur. cui satisfacit Ant. Quintana nueñas, lib. 1. de jurisf. & imperio, tit. 4. ex n. 22. quippè Pauli sententiam, in d. leg. 2. explicãdam ita. Iusiurãdum sententia superius, non esse in omnibus, sed illa ratione, quod sẽtentia per appellationem retractatur, jusiurãdum non retractatur, leg. admonendi, 31. D. de jure iurãdo, quod si occurras, ex l. nam postea, 9. §. si damnetur, illo titulo, respondebis cum eodem Antonio vbi sup. num. 23. *quartus casus*, si

46 seruum † meis nummis emi, ea lege, vt intra certum tempus manumittam, neque manumittam, quia forsan ex constitutione Diui Marci seruus ad libertatem peruenit seruus ipse jure fit liber, ego tamẽ patronus per omnia habebor, licet libertatem lex, non ego dederim, l. 3. §. is plane, D. de suis, & legitimis, leg. 3. §. sed etsi, D. de legitim. tutor. leg. 3. cum aliis ibi, D. qui sine manumissione ad lib. peru. exceptis actionibus ingrati, atque operarum, quas aduersus eum non habeo, l. siquis hac lege, 36. D. qui & à quibus: non idẽ erit si seruum nummis ipsius serui, vel amici eius emerim quo casu seruus ipso jure nõ fit liber, leg. is qui. 4. leg. siquis ab alio 19. D. de manumissionibus, l. quis edicit, 67. D. de iudiciis, vtrumque propriis rationibus. nam in primo casu, cum mihi pretium serui absit, æquũ non est, vt mora, & cessatio mea mihi ius patronatus adimat. Altero vero, cum fidem ipse fregerim, neque quicquam mihi abfit, causa non est, cur mihi perfidia

47 mea hoc ius non adimat. *vltimus casus*. † Vlpian. cum quis ancillam ea lege vendit, ne prostituatur ab emptore, aut si prostituatur, vt sit libera ancilla prostituta ex diui Vespasiani cõstitutione ipso jure, sic libera, & venditor, quamquã non manumiserit, quoniã eius legis dicẽdæ author fuit in omnibus pro patrono habetur, d. l. sed si hac, verfic. *prostituta*, leg. Diuus Vespasianus, 7. D. de jure patronat. His potest, & alius

48 † non dissimilis casus ex Iulio Paulo adduci, in leg. is quoque, 9. D. de in jus vocando, cum qui ex causa fideicommissi manumisit, quemadmodum in ius vocari non potest, sic nec vltra quam facere possit cõdemnati, quamvis non gratuitam, sed debitam libertatem præstiterit, l. nequaquam, 24. D. de excusat. tut. nam quantum ad successionem, ad legitimam tutelam, ad originem, & patriam pro patrono habetur, leg. qui ex causa, 29. D. de bonis libertorũ. l. libertus, 17. §. ex causa, D. ad municipalem, non tamen in aliis

49 patronatus juribus. Adicies † denique hæc, quæ de reuerentia patronis præstanda diximus obtinere, ex Accurs. verbo. *Patronus*, in d. leg. sũt qui, nisi patronus jus patronatus amisserit, tunc enim, & in ius à liberto, sine venia vocari, & insolidum condemnari poterit, quod tamen tu cum laso. n. 7. in d. c. 17. in d. l. sũt qui. Duareno, Prælect. 23. de re judicata, accipies: si patronus ob culpã suam patronatus jure priuetur: secus si sua sponte illud remiserit, debetur enim tunc ei nihilominus reuerentia, leg. fin. Cod. de bonis libert.

50 Ait lex *patrona*, idest, domina, quæ seruum manumisit, moueor ex sequẽtibus verbis, ibi: *Liberique eorum & parẽtes*, planè, si non de patrona, sed patroni vxore, Vip. loqueretur, non plurali loquutione enũ-

ciasset, *sed liberique eius, & parẽtes*, dixisset, nec obstat sub masculino fœminium etiam comprehendi, nam & sæpe fœmininũ à prætore suis edictis, quæ passim occurrunt, connumeratur. Patrona ergo, quæ vere manumisit, aut quæ pro manumissore habetur hoc quoque beneficio gaudet.

Ait lex, *liberique eorum, & parentes*, rationem dedu- 51
ces ex prænotatis (sup. n. 14.) coniuncta, l. siquis à liberis 5. §. solent, D. de liberis agnosc. l. 8. tit. 12. part. 4. nam si libertus inopes patroni filio, & parẽtes alere tenetur, eos ad inopiam, & egestatem trahere insolidum extorquens, prohibitum, quid mirum, jam de aliis subiciamus.

Ait lex. *Item maritus de dote in id, quod facere potest* 52
conuenitur: latissimus † sese nobis disputationis campus offert, de marito, qui, & eodem hoc beneficio in exactione dotis vtitur, quod & multis aliis Pandectarum capitibus comprobatur, l. maritum, 13. cũ multis sequentibus ibi, l. maritus, 43. l. maritus, 54. D. soluto matrim. concordat. text. in † §. item si de dote, Inst. de 53
actio. nec etiam contratium est, quod ibi dicitur, maritum condemnari in quantum facultates ejus patiũtur, non enim significat facultates omnes ei auferendas esse, sed quatenus facultates patiuntur, idest quatenus facere potest, l. 1. tit. 15. part 5. Cuius tamẽ verba: *O si fuesse come que deuiesse algo á su muger, ó ella* 54
á ella á su marido, scrupulum inijciunt, quoniam, dict. cap. 17. de re iudicata, & similibus in locis, tantũmodo dicitur, quo casu maritus dotis nomine cõuenitur, quatenus facere possit condemnandum, nõ si ex alia causa conueniatur, quod & Prætoris edicto, ita expressum fuisse videtur, quare ad alios contractus produci, non potuisse videtur, l. quod vero, 14. D. de legibus, verum ita Diui Pij constitutione admissum fuit, quæ jam tempore Modestini I. C. pro jure certo habebatur, justaque interpretatione ad mulierem extenditur, l. non tãtum, 20. inf. d. l. sunt qui. Nihil ergo ex quo contractu agat maritus contra vxorem non magis, quam cum vxor contra maritum agit.

Sed grauiter † obstat difficilis tex. in l. diuortio, 55
35 ibi: *Sed & postea, quam patrimonium amiserit plena erit negotiorum gestorum actio, quamvis si dotis actione conueniatur absoluendus sit.* D. de neg. gestis, ex qua constat insolidum actionem vxori aduersus maritũ, si dotis nomine nõ agat dari. Difficultatem dissoluit Accur. in d. l. non tantũ, verbo, *condemnandus*? & in l. vxor marito, verbo, *iudicio*, D. de donat. inter vir. actionem vxori aduersus maritũ, ex alia etiam causa agenti non insolidum, sed quatenus mariti facultates patiuntur dari, si constante matrimonio vxor agat, secus si post diuortium, quia tunc etiam ratione cõtractuum constante matrimonio initorum insolidum exigit; communiter tamẽ ea opinio reprobatur, quoniam etsi maritus soluto matrimonio, pro contractu illo constãte celebrato conueniatur, in memoriam, & honorem ante acti matrimonij, d. l. sunt qui, beneficio gaudet, ex generali huius, d. l. sunt qui decisione, quæ indistinctè causam dotis aliis contractibus æquiparat, vnd Franc. Duarenus, prælectione, 24. d. l. sunt qui, ad d. l. non tantum, existimat, Diui Pij constitutionem accipiendam, cum hac exceptione, nisi contractus initus sit, soluto matrimonio, ponderat Scæuolæ verba; *Diuortio facto*, quasi hæc sit constitutionis limitatio trahendaque, d. l. diuortio, ad d. l. non tantum, sicq; interpretãda: quod nouum non est, l. nõ est nouũ, 26. D. de legibus, l. in toto jure, 80. D. de reg. jur. Verear tamen ne Duarenus decipiatur, cum Modestini hæc lex, quæ diui Pij constitutionem refert (qua prætermissit diligens alias Ioann. Vvolfangus Freymonius, vt videbis ex eius symphonia jur. Chronologica, pag. 234.) temporib. Alexandri Seueri, cum quo ipse consul fuit anno ab vrbe cõdita. 680. facta fuerit: sumpta enim ex eodẽ lib. 2. differentiarum, te-